

”Haluamme aloittaa yhteisen elämämme Herran edestä”

Kirkollisen vihkimisen valitsemisen perusteet

Jenni Pihajoki
Kirkkososiologian pro gradu -tutkielma
Huhtikuu 2017

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion		Laitos – Institution	
Teologinen tiedekunta		Käytännöllinen teologia	
Tekijä – Författare			
Pihajoki, Jenni			
Työn nimi – Arbetets titel			
”Haluamme aloittaa yhteisen elämämme Herran edestä” – Kirkollisen vihkimisen valitsemisen perusteet			
Oppiaine – Läroämne			
Kirkkososiologia			
Työn laji – Arbetets art		Aika – Datum	Sivumäärä – Sidoantal
Pro gradu -tutkielma		Huhtikuu 2017	63
Tiivistelmä – Referat			
Avioliiton suosion laskiessa myös kirkollisen vihkimisen suosio on kokenut laskun. Siviilivihkiminen on viime aikoina noussut entistä suositummaksi ja jopa ohittanut suosiossaan kirkollisen vihkimisen. Samaan aikaan myös kirkosta eroaminen on lisääntynyt jatkuvasti. Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin, minkä syiden takia nykyään valitaan kirkollinen avioliittoon vihkiminen, ja mitkä tekijät vihittyjen elämässä ovat vaikuttaneet tämän päätöksen tekemiseen. Tämän laadullisen tutkielman 24 kirjoituksesta koostuva aineisto on kerätty kirjoituspyynnön avulla. Vastaajat ovat 19–42-vuotiaina viime vuosina naimisiin menneitä naisia ja miehiä eri puolilta Suomea. Aineiston analysoinnissa on käytetty kahta eri analyysimetodia. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla tutkin, mitä kaikkia syitä kirkollisen vihkimisen valitsemisen taustalla on. Narratiivisen analyysin avulla puolestaan tarkastelin aihetta tarkemmin yksilön näkökulmasta: mitkä tekijät tämän yksittäisen henkilön elämässä ovat vaikuttaneet valinnan tekemiseen? Aineistolähtöisen sisällönanalyysin perusteella syyt valita kirkollinen vihkiminen jakautuivat neljään eri luokkaan. Nämä luokat ovat: 1. Uskonnolliseen vakaumukseen liittyvät syyt, 2. Kulttuuriin ja historiaan liittyvät syyt, 3. Tunteisiin liittyvät syyt ja 4. Sosiaaliset syyt. Aineistosta nousi esille 28 erilaista perustelua. Eniten erilaisia syitä sijoittui luokkiin 3 ja 4, mutta luokasta 1 löytyi suosituin yksittäinen syy, Jumalan siunaus avioliitolle. Narratiivisen analyysin perusteella muodostui neljä erilaista vastaajaryhmää, joita kuvaamaan loin vastaajien yhteisiä piirteitä sisältävät tyyppitarinat. Nämä vastaajaryhmät ovat: 1. Kulttuurin ja perinteiden arvostajat, 2. Jumalan siunausta hakevat, 3. Sosiaalisten syiden kannustamat ja 4. Juhlavuuden ja tunnelman hakijat. Näistä ryhmistä selvästi suurin oli Jumalan siunausta hakevat, johon sijoittui hieman yli puolet tutkielman informanteista. Tutkimustulosteni perusteella syyt valita kirkollinen vihkiminen ovat yllättävän usein uskonnollisia. Lähes kaikkia vastaajia kuitenkin yhdisti päätöksen tekemisen taustalla ollut vahva subjektiivinen pohdinta. Tämän pro gradu -tutkielman tulokset kuvastavat tätä postmodernia, individualistista aikakautta, jossa ihmiset yhä enemmän määrittävät elämänsä ja uskonnollisuutensa subjektiivisuuden kautta.			
Avainsanat – Nyckelord			
avioliitto, vihkiminen, kirkolliset toimitukset, kirkkososiologia, narratiivisuus			
Säilytyspaikka – Förvaringställe			
Helsingin yliopiston digitaalinen arkisto Helda, Teologinen tiedekunta			
Muita tietoja			

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	1
2 Aikaisempi tutkimus ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys.....	4
2.1 Aikaisempi tutkimus.....	4
2.2 Avioliiton historia ja kirkollinen avioliittoon vihkiminen Suomessa.....	6
2.3 Sijaisusko ja kuuluminen ilman uskomista.....	9
2.4 Uskonto muistiketjuna.....	11
2.5 Avioliittoon vihkiminen rituaalina.....	12
3 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteuttaminen.....	16
3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	16
3.2 Aineiston keruu.....	16
3.3 Aineiston analysointi.....	18
3.3.1 Analyysimetodien valinta.....	18
3.3.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	18
3.3.3 Narratiivinen analyysi ja tyyppitarinat.....	20
3.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	22
4 Kirkollisen vihkimisen valitsemisen syyt.....	24
4.1 Ryhmittely aineistolähtöisen sisällönanalyysin perusteella.....	24
4.2 Ryhmittely narratiivisen analyysin perusteella.....	27
5 Narratiivinen analyysi kirkollisesti vihityistä.....	30
5.1 Ryhmä 1: Kulttuurin ja perinteiden arvostajat.....	30
5.1.1 Yleisimmät syyt.....	30
5.1.2 Iidan tarina.....	30
5.1.3 Analyysi.....	32
5.2 Ryhmä 2: Jumalan siunausta hakevat.....	33
5.2.1 Yleisimmät syyt.....	33
5.2.2 Nooran tarina.....	34
5.2.3 Elinan tarina.....	35
5.2.4 Analyysi.....	37
5.3 Ryhmä 3: Sosiaalisten syiden kannustamat.....	38
5.3.1 Yleisimmät syyt.....	38
5.3.2 Antin tarina.....	39
5.3.3 Analyysi.....	40
5.4 Ryhmä 4: Juhlavuuden ja tunnelman hakijat.....	42
5.4.1 Yleisimmät syyt.....	42
5.4.2 Suvin tarina.....	42
5.4.3 Analyysi.....	44

6 Johtopäätökset ja pohdinta.....	46
7 Kirjallisuusluettelo.....	58
7.1 Lähteet	58
7.2 Kirjallisuus.....	58
8 Liitteet.....	63
8.1 Kirjoituspyyntö	63

1 Johdanto

Avioliittokäsitys on ollut viime vuosina hyvin ajankohtainen aihe Suomessa. Kiivasta ja vilkasta keskustelua avioliitosta sekä sen määrittelystä ja merkityksestä on käyty runsaasti lähivuosina. Erityisesti keskustelu sukupuolineutraalista avioliittolaista on herättänyt paljon keskustelua avioliittoon liittyen. Maaliskuussa 2017 voimaan tulleen lakimuutoksen mukaisesti myös nais- ja miesparit voivat jatkossa mennä naimisiin. Tämä on herättänyt kirkon sisällä kuohuntaa, eikä yksimielisyyteen asiasta olla päästy. Miten kirkon tulisi tähän lakimuutokseen reagoida? Tulisiko avioliiton edelleen olla vain miehen ja naisen välinen sopimus, vai kuuluuko avioliitto myös samaa sukupuolta olevien parien välille? Heti lakimuutoksen tultua voimaan muutama samaa sukupuolta oleva pari vihittiinkin kirkollisesti, vaikka virallista hyväksyntäänsä kirkko ei olekaan tälle antanut.¹

Avioliitto ja sen merkitys ovat olleet viime aikoina esillä myös monissa kevyemmissä yhteyksissä. Televisiosarja Ensitreffit alttarilla on herättänyt keskustelua siitä, häviääkö avioliiton merkitys, kun naimisiin voidaan mennä jopa tuntematta tulevaa aviopuolisoa ennestään. Seurakunnat puolestaan ovat markkinoineet niin sanotusti helpompaa kirkollista vihkimistä – esimerkiksi Vantaalla Pyhän Laurin kirkossa järjestettävissä suuren suosion saaneissa Häyö-tapahtumissa vihitään pariskuntia vuoronumerolla. Tällaisella toiminnalla halutaan näyttää, että myös kirkkoviikimisen voi valita silloinkin, kun valtavat, kalliit häjäjuhlat eivät ole suunnitelmassa.²

Viimeisten vuosikymmenten aikana avioliiton suosio on laskenut huomattavasti. Kun vielä 60-luvun loppupuolella avioliittoja solmittiin vuodessa jopa yli 40 000, on tällä vuosituhanella solmittu vuosittain enää noin 25 000-30 000 avioliittoa. Toisaalta aivan viime vuosina uusien avioliittojen määrä on kääntynyt lievään nousuun.³ Avioliittojen solmimisen vähentyessä avioliitot ovat yleistyneet jatkuvasti, ja naimisiin mennään aina vain vanhempina. Avioliittojen suosion lasku ei ole vain suomalainen ilmiö, vaan trendi näkyy koko Euroopassa. Avioliiton suosiota vertailtaessa Suomi sijoittuu EU-maiden keskivaiheille.⁴

---

¹ Helsingin Sanomat 2017.

² Kirkko ja kaupunki 2017.

³ Tilastokeskus 2016.

⁴ Eurostat 2016.

Samalla kun kaikkien solmittujen avioliittojen määrä on vuosikymmenten aikana vähentynyt, on myös kirkollisesti avioliittoon vihittyjen osuus kaikista vihityistä pienentynyt. Kirkon nelivuotiskertomusten mukaan kirkollisesti avioliittoon vihittyjen osuus kaikista vihityistä on laskenut merkittävästi 2000-luvun aikana. Tällä vuosituhannella kirkollisten vihkimisten osuus on laskenut niin paljon, että siviilivihkiminen on noussut jo kirkollista vihkimistä suosituimmaksi.⁵ Kirkollisten vihkimisten osuudessa on siis tapahtunut erittäin huomattava lasku viimeisten viidentoista vuoden aikana. 1990-luvulla suosion lasku oli paljon hitaampaa kuin viime vuosina: muutosta vuosien 1990 ja 1999 välillä tapahtui vain noin kolmen prosenttiyksikön verran. 2000-luvulla tapahtuneen suosion laskemisen jyrkkyydestä kertoo sekin, että kirkollisesti vihittyjen osuus on laskenut jopa nopeammin kuin kirkkoon kuuluvien osuus.⁶ Tähän kirkkohäiden suosion suureen laskuun yksi syy on se, että juuri perinteisessä perheenperustamisikässä olevissa ikäluokissa kirkkoon kuuluminen on kaikkein vähäisintä.⁷

Haastettu kirkko -nelivuotiskertomuksen mukaan oikeus päästä osalliseksi kirkollisista toimituksista on kuitenkin kirkon tekemän auttamistyön ohella suomalaisten tärkein syy olla evankelis-luterilaisen kirkon jäsen. Tutkimuksen mukaan noin viidesosa suomalaisista pitää kirkollisia toimituksia tärkeänä syynä kuulua kirkkoon. Tärkeimmäksi toimitukseksi nousi mahdollisuus hautaan siunaamiseen (82 prosenttia vastaajista piti tärkeänä), mutta suuria eroja ei toimitusten välillä ollut: mahdollisuus kirkolliseen vihkimiseen ja lapsen kasteeseen olivat lähes yhtä suurelle osalle tärkeitä.⁸

Keskustelu tasa-arvoisesta avioliittolaista on herättänyt kysymyksiä myös siitä, pitäisikö evankelis-luterilaisen kirkon luopua vihkioikeudestaan. Suurta kannatusta tämä vaihtoehto ei kuitenkaan ole ainakaan vielä saanut. Heinäkuussa 2016 julkaistun Hämeen Sanomien artikkelin mukaan Porvoon hiippakunnan piispa Björn Vikström on ainoa piispa, joka on ilmaissut kannatuksensa vihkioikeudesta luopumiselle.⁹ Nelivuotiskertomuksen 2012–2015 mukaan vain noin viidesosa kirkon työntekijöistä kannattaa ajatusta, ja kaikista suomalaisista kannattajia on vain 17 prosenttia.¹⁰

---

⁵ Ketola, Hytönen, Salminen, Sohlberg & Sorsa 2016, 31.

⁶ Kirkkohallitus 2016, 16; Palmu, Salomäki, Ketola & Niemelä 2012, 107–108.

⁷ Ketola, Hytönen, Salminen, Sohlberg & Sorsa 2016, 58.

⁸ Palmu, Salomäki, Ketola & Niemelä 2012, 72, 78.

⁹ Hämeen Sanomat 2016.

¹⁰ Avioliittolain muutos ja kirkko 2016.

Vaikka kirkollisen avioliittoon vihkimisen suosio, samoin kuin avioliiton suosio yleensäkin, on laskenut, koskettaa se silti joka vuosi suurta määrää suomalaisia. Kirkon tilastollisen vuosikirja 2015:n mukaan vuonna 2015 avioliittoon vihittiin kirkollisesti 11 412 suomalaista, ja toimituksissa mukana oli yhteensä lähes 700 000 ihmistä.¹¹ Jyrkästään suosion laskusta huolimatta kirkollinen vihkiminen ilmiönä ei ole marginalisoitunut, vaan se on edelleen yleinen ja tavallinen osa suomalaista kulttuuria.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin niitä syitä, joiden vuoksi nykypäivänä valitaan kirkollinen vihkiminen. Siviilivihkimisen suosion huiman kasvun myötä kirkollisen vihkimisen valitseminen ei ole enää niin itsestään selvää. Tämän kirkollisen vihkimisen suosion laskun takia on kiinnostavaa tutkia, mitä ovat ne syyt, joiden perusteella nykyään kirkolliseen vihkimiseen päädytään. Vaikuttavatko valintaan pitkät perinteet kirkkohäiden viettämisestä, sukulaisten painostus tai halu saada Jumalan siunaus yhteiselle loppuelämälle?

---

¹¹ Kirkkohallitus 2016, 59.

2 Aikaisempi tutkimus ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys

2.1 Aikaisempi tutkimus

Avioliittoa ja kirkollista avioliittoon vihkimistä on tutkittu runsaasti eri näkökulmista. Esimerkiksi Edvard Westermarckin ”Avioliiton historia” vuodelta 1932 ja Jyrki Knuutilan ”Avioliitto oikeudellisena ja kirkollisena instituutona Suomessa vuoteen 1629” vuodelta 1990 käsittelevät monipuolisesti avioliiton historiaa Suomessa monen vuosisadan ajalta: avioliittoa tarkastellaan muun muassa oikeudellisesta näkökulmasta, kirkollisena instituutona sekä siihen liittyvien perinteiden ja niiden muuttumisen kautta.

Ulla Muonan kirkkososiologian pro gradu -tutkielma, ”’Kirkko on kuitenkin se paikka, jossa minä sanon tahdon.’ Nuorten aikuisten syyt valita kirkollinen avioliittoon vihkiminen” vuodelta 2008 liittyy läheisesti oman tutkielmani aihepiiriin. Tutkielmassaan Muona käyttää teoreettisena viitekehysenä individualisaatiota myöhäismodernissa ajassa ja sitä, kuinka tässä ajassa ihmisen oma valinta korostuu monissa asioissa. Aineiston analysoinnissa on käytetty menetelmänä aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Muona jakoi aineiston perusteella vastaajat kolmeen eri ryhmään ja valinnan perustelut neljään eri ryhmään.¹² Muona esittelee tutkielmassaan monipuolisesti erilaisia perusteluja kirkollisen vihkimisen valitsemiselle, mutta koska Muonan tutkielman kohderyhmänä ovat nuoret aikuiset, jää aihepiiristä vielä paljon näkökulmia tutkittavaksi. Muonan tutkielmassa vastaukset kirjoituspyyntöön olivat pariskunnan yhdessä kirjoittamia, joten tässäkin oma tutkielmani eroaa Muonan työstä.

Juhana Laineen vuonna 2017 valmistunut pro gradu -tutkielma ”Miksi kirkon jäsen valitsee siviilivihkimisen” käsittelee tämän tutkielman kanssa samaa aihepiiriä, mutta päinvastaisesta näkökulmasta. Laineen tutkielmassa tutkittiin kyselylomakkeella kerätyn aineiston perusteella niitä syitä, joiden perusteella vuonna 2013 naimisiin menneet kirkon jäsenet ovat valinneet vihkimuodokseen siviilivihkimisen. Laineen tutkimustulokset jakautuivat kolmeen luokkaan: käytännön perusteluihin, tunteisiin ja tunnelmaan liittyviin perusteluihin sekä kirkkoon ja uskontoon liittyviin perusteluihin.

---

¹² Muona 2008, 11, 30, 39.

Ruotsalaisen Karin Jarnkvistin väitöskirja ”När jag gifter mig ska jag göra det på riktigt” vuodelta 2011 käsittelee osittain samoja tutkimuskysymyksiä oman tutkielmani kanssa. Hänen tutkimuksessaan tarkasteltiin valitsemista kirkollisen ja siviilivihkimisen välillä seuraavista näkökulmista: suhde Ruotsin kirkkoon, suhde traditioon, vihkitilaisuuden toivottu luonne sekä vihkitilaisuuden toivottu koko.¹³ Ruotsissa tilanne kirkkohäiden suosion laskun suhteen on samankaltainen kuin Suomessa, joten oman tutkielmani tuloksia on kiinnostavaa verrata Jarnkvistin väitöskirjan tuloksiin.

Eila Vileniuksen väitöskirja ”Kirkolliset toimitukset palveluna: seurakuntalaisten palvelunlaatuodotusten toteutuminen kasteen, avioliittoon vihkimisen ja hautaan siunaamisen yhteydessä” vuodelta 2002 tarkastelee toimituksia siitä näkökulmasta, että ne ovat palveluja, joihin seurakuntalaiset kohdistavat odotuksia ja vaatimuksia. Tämän väitöskirjan teema liittyy myös oman tutkielmani aiheeseen: mikä kirkollisissa toimituksissa on ihmisille tärkeää, mitä niiltä odotetaan ja miten todellisuus sitten vastaa näitä toiveita ja odotuksia?

Jouko Sihvo tarkastelee tutkimuksessaan ”Seurakunta elämän käännekohdissa” kirkollisia toimituksia (kastetta, konfirmaatiota, avioliittoon vihkimistä ja hautaan siunaamista) ihmisen elämän käännekohtiin liittyvinä tärkeinä tapahtumina. Tutkimus on kuitenkin jo yli 20 vuotta vanha, vuodelta 1992, joten tilanne kirkossa ja yhteiskunnassamme on ehtinyt muuttua paljon tämän tutkimuksen julkaisemisen jälkeen.

Arja Kalliopaasi-Savela on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan ”Häävieraat kasuaalijumalanpalveluksessa: tutkimus vihkitoimitukseen osallistuvista häävieraista, heidän uskonnollisuudesta sekä vihkitoimitukseen liittyvistä kokemuksista ja näkemyksistä jumalanpalveluksen näkökulmasta” vuodelta 2001 vihkitoimitukseen osallistuneita vieraita ja hääpareja. Tutkielmassa on monta laajaa tutkimustehtävää, joten vaikka tutkielma sisältää paljon tietoa, eivät yksittäiset kysymykset ehkä tule niin perusteellisesti käsiteltyä. Tässä pro gradussa tutkitaan kvantitatiivisten menetelmien avulla häävieraiden suhdetta hääpariin, häävieraiden uskonnollisuutta sekä häävieraiden kokemuksia vihkitoimituksista.¹⁴ Riitta Hepomäki puolestaan on haastatellut vihkipareja heidän kokemuksistaan vihkimiseen liittyen käytännöllisen teologian pro gradu-

---

¹³ Jarnkvist 2011, 118.

¹⁴ Kalliopaasi-Savela 2001, 22–24.

tutkielmassaan ”Kirkollinen avioliittoon vihkiminen. Haastattelututkimus vihkiparien kokemuksista” vuodelta 1997.

Muihin kirkollisiin toimituksiin liittyvää tutkimusta edustaa esimerkiksi Johanna Jakosen pro gradu ”Jumalan kämmenelle?: eri tavalla kirkkoon sitoutuneiden vanhempien perustelut lapsensa kastamiseen Vantaankosken seurakunnassa 2012” vuodelta 2013. Marianne Tiihonen on tutkinut kastevanhempien kokemuksia prosessista pro gradussaan ”Ristiäiset Riihimäellä. Kastevanhempien kokemuksia kasteprosessista ja käsityksiä kasteen merkityksestä” ja Jussi Murtovuori puolestaan hautaan siunaamiseen liittyviä kokemuksia pro gradussaan ”Kohtaamisia ja eroja. Haastattelututkimus omaisten ja papin kohtaamisten kohtalonhetkistä hautausprosessin eri vaiheissa.”

Moni aiheestani aiemmin tehty tutkimus alkaa kuitenkin olla jo melko vanhaa. Kirkon jäsenmäärän huomattava väheneminen, avioliittolain muutos, kirkollisten vihkimisten osuuden pieneneminen kaikkien vihkimisten joukossa sekä yleensäkin naimisiinmenon suosion lasku ovat sellaisia nykyajan ilmiöitä, joista nousee tarve tutkia kirkollisia toimituksia lisää. Syitä ja perusteita kirkollisen vihkimisen valitsemiselle on tutkittu lähinnä nuorten aikuisten näkökulmasta, joten omalle tutkielmalleni löytyy selvästi paikka tutkimuskentästä.

2.2 Avioliiton historia ja kirkollinen avioliittoon vihkiminen Suomessa

Kirkollinen avioliittoon vihkiminen on kirkollisen toimituksen lisäksi yhteiskunnallisesti pätevä oikeudellinen toimenpide. Kirkollisessa vihkimisessä yhdistyy siis kaksi eri puolta. Toisaalta se on maallinen, yhteiskunnallinen, oikeudellisesti sitova vihkitoimitus, toisaalta uskonnollista opetusta, julistusta, rukousta ja siunauksen sisältävä kirkollinen toimitus.¹⁵ Koska kirkko ja yhteiskunta ovat kietoutuneet tiukasti toisiinsa tämän toimituksen kohdalla, esittelen tässä luvussa kirkollisen avioliittoon vihkimisen historiaa ja nykytilannetta Suomessa.

Ennen kristinuskon tuloa suomalaisilla oli ollut jo pitkään omat tapansa solmia avioliitto. Keskiajalla nämä tavat sekoittuivat ruotsalaisten avioliittokäytäntöihin Ruotsin vallan aikana saapuneiden ruotsalaisten siirtolaisten sekä näiden tuomien omien oikeustapojen johdosta.¹⁶ Pääpiirteittäin avioliiton

---

¹⁵ Sihvo 1992, 58.

¹⁶ Knuutila 1990, 19.

solmimiseen liittyvät määräykset olivat koko alueella samankaltaisia, vaikka eroja eri maakunta-, kaupunki- ja maanlaeissa olikin. Sekä Suomessa että Ruotsissa avioliitto solmittiin laillisesti ja julkisesti, lain määräämällä tavalla.¹⁷

Kirkko tahtoi jo 1100-luvulta lähtien, että kanonista oikeutta noudatettaisiin myös avioliiton solmimiseen liittyen. Prosessi tämän vaatimuksen täyttymiseksi oli kuitenkin erittäin pitkä: vielä 1600-luvun alkupuolellakaan kirkko ei ollut saanut avioliiton solmimisprosessia täysin omaan valvontaansa. Vaikka kristinusko olikin koko tämän viidensadan vuoden ajan ollut vakiintuneessa asemassa Ruotsissa, olivat myös ruotsalaisten ja suomalaisten omat avioliittokäytänteet hyvin vahvasti juurtuneet yhteiskuntaan. Vasta 1600-luvun aikana kirkko alkoi vähitellen saada yhteiskunnan tukea vaatimukselleen avioliittoinstituution täydestä kontrollista. Tuohon aikaan kirkko pääsi muutenkin vaikuttamaan valtion asioihin selvästi aiempaa vahvemmin.¹⁸ Reformaation jälkeen kirkko oli asemassa, jossa se pystyi kontrolloimaan merkittävällä tavalla ihmisten seksuaalisuutta, parisuhteita ja avioliittokäytäntöjä.¹⁹

Vuonna 1734 Ruotsin valtakunnassa voimaan tulleessa uudessa avioliittolaissa avioliittokäsitys olikin sitten vahvasti kirkollinen. Tämä avioliittoa koskeva laki oli hyvin laaja – se sisälsi myös maa- ja kaupunkilakeja sekä osia kirkkolaista.²⁰ Kirkon valta avioliiton ja muiden oikeudellisten toimien suhteen ei tällä vuosisadalla miellyttänyt kaikkia. Esimerkiksi ruotsalainen juristi David Nehrman vastusti jo tuolloin lain voimaan tullessa hyvin vahvasti kirkon taipumusta nähdä avioliitto sakramenttina eikä puhtaasti oikeudellisena toimena. Poliittisen järjestelmän olisi vastustajien mukaan pitänyt olla sekulaari, mutta kirkolla oli siitä luja ote.²¹

Vuoden 1723 laki pysyi voimassa vuoteen 1929 asti, jolloin uusi avioliittolaki korvasi sen. Vanha laki oli kuitenkin ehtinyt muuttua alkuperäisestä muodostaan 1900-luvulle tultaessa. Laki oli muuttunut selvästi vähemmän kontrolloivaksi kuin aiemmin. 1900-luvun alussa sen tehtävä oli lähinnä säädellä omaisuuden ja lasten asemaa avioerotilanteissa – aiemmin laki määritteli pariskunnan elämää paljon tarkemmin. Valtion ja kirkon kontrolli avioliittoihin ja parisuhteisiin väheni selvästi 1900-luvulle tultaessa.²²

---

¹⁷ Knuutila 1990, 28, 38–39.

¹⁸ Knuutila 1990, 39–40, 89, 95–96; Pylkkänen 1996, 11.

¹⁹ Pylkkänen 1996, 18.

²⁰ Pylkkänen 1996, 20.

²¹ Pylkkänen 1996, 27.

²² Pylkkänen 1996, 32.

1900-luvun kuluessa kirkolliset toimitukset on alettu nähdä entistä enemmän seurakunnan tarjoamina palveluina. Eila Vilenius kirjoittaa väitöskirjassaan, että Suomessa, kuten muissakin Pohjoismaissa, pitkälle edenneen maallistumisen seurauksena kirkko käsitetään yleisesti ”yhdeksi yhteiskunnan sektoriksi tai jopa vain uskonnollisia palveluita tuottavaksi laitokseksi.”²³ 1970-luvun aikoihin seurakuntalaiset alettiin kokea asiakkaina, jotka tulevat kirkkoherranvirastoon tilaamaan erilaisia toimituksia. Aiemmin toimituksiin liittyvät asiat oli sovittu henkilökohtaisesti papin ja seurakuntalaisen välillä. Vileniuksen mukaan kirkolliset toimitukset alkoivat vähitellen muodostua jopa pakon vuoksi hoidettavaksi rutiiniksi.²⁴

Kirkollisiin toimituksiin osallistuminen luokiteltiin Suomessa kansalaisuskontoon kuuluvaksi asiaksi Luterilaisen Maailmanliiton tutkimushankkeen tuloksissa 1980-luvulla. Suomalaisten mielissä kirkolliset toimitukset yhdistyivät vahvasti Suomen kansalaisen elämään. Kirkon virallinen asema suomalaisessa yhteiskunnassa on vaikuttanut vahvasti tämän mielikuvan syntymiseen – samoin se, kuinka lakisidonnaisia toimitukset (muutkin kuin vihkiminen) ovat. Esimerkiksi virallisen nimen antaminen lapselle on yhdistetty niin vahvasti kasteeseen, että kastetta pidetään ihmisten mielissä joskus pelkkänä nimenantotilaisuutena. Kirkolliset toimitukset olivat siis edelleen 1900-luvun lopulle tultaessa selvästi yhdistyneinä virallisiin yhteiskunnallisiin toimiin.²⁵

Kirkon asema suhteessa avioliittoon on siis vuosisatojen saatossa muuttunut radikaalisti. Kirkon pitkä prosessi avioliittoinstituution kontrolloimiseksi johti joksikin aikaa hyvin vahvaan otteeseen avioliittolaista ja suomalaisten parisuhteista yleensäkin. Nyt 2000-luvulla kirkon rooli suhteessa avioliittojen solmimiseen on hyvin erilainen. Kirkollisen vihkimisen suosio on laskenut tasaisesti ja jopa keskustelua vihkioikeudesta luopumisesta on käyty.²⁶ Erityisesti samaa sukupuolta olevien parien avioliittojen laillistuminen on aiheuttanut pohdintaa siitä, millainen kirkon avioliittokäsitys oikein on ja millainen sen 2010-luvun Suomessa pitäisi olla. Pitäisikö vihkioikeudesta luopua ja tarjota jatkossa vain avioliittojen siunaamista? Pysytäänkö tiukasti vanhoissa tavoissa kiinni ja suositellaan vain eri sukupuolta olevien parien vihkimistä? Vai jatkuuko nyt jo

---

²³ Vilenius 1997, 9–10.

²⁴ Vilenius 1997, 19.

²⁵ Sihvo 1992, 53–55.

²⁶ Kirkkohallitus 2016.

muutamien pappien toimesta alkanut muutos kohti kirkkoa, jossa vihitään avioliittoon kaikki pariskunnat sukupuoleen katsomatta?

2.3 Sijaisusko ja kuuluminen ilman uskomista

Exeterin yliopiston emeritaprofessori Grace Davie on esitellyt *vicarious religion* –teorian esimerkiksi teoksissaan “The Sociology of Religion – A Critical Agenda” ja “Religion in Modern Europe – A Memory Mutates”. Tämä Davien kuvailema *vicarious religion* eli sijaisusko on ilmiö, jossa itse ei uskota eikä varsinkaan haluta aktiivisesti osallistua uskonnollisen yhteisön toimintaan. Kuitenkin nämä ihmiset odottavat, että olemassa on sijaisuskojia, ihmisiä, jotka aktiivisella uskonnollisuudellaan pitävät yhteisön olemassa olevana. Uskominen jätetään niin sanotuille ammattilaisille. Silloin yhteisö olisi kuitenkin olemassa niitä hetkiä varten, kun sitä muutaman kerran elämässään mahdollisesti tarvitsee. Davien mukaan sijaisuskoa on havaittavissa erityisesti Pohjois-Euroopassa, vielä tarkemmin juuri Pohjoismaissa.²⁷ Peter Berger tiivistää sijaisusko-teorian kuvailemalla ilmiötä niin, että ihminen ei halua henkilökohtaisesti olla ainakaan jatkuvasti tekemisissä kirkon kanssa, mutta haluaa sen olevan olemassa erityistilanteita, muita ihmisiä tai koko yhteiskuntaa varten.²⁸ Pohjoismaissa tyypillisen uskonnollisuuden voisi kuvailla olevan *belonging without believing*, ”kuulumista ilman uskomista”.²⁹ Pohjoismaissa edelleen suuri osa väestöstä pysyy luterilaisen kirkon jäsenenä, mutta hyödyntää jäsenyyttään lähinnä satunnaisissa tilaisuuksissa. Pohjoismaiden väestö sijoittuuakin Euroopan vähiten uskovien ja vähiten kirkon toimintaan osallistuvien joukkoon, vaikka alueen asukkaista suuri osa kuuluu luterilaiseen kirkkoon.³⁰ Euroopan kirkot nähdään yhteisen hyvän edistäjinä ja niitä pidetään usein itsestäänselvyyksinä. Joissakin Euroopan maissa – kuten Suomessakin – kristillisellä kirkolla on ollut suuri historiallinen rooli vastuunkantajana perheeseen ja elämänkaaren tärkeisiin hetkiin, kuten kasteeseen, avioliittoon vihkimiseen ja hautaan siunaamiseen, liittyen. Tällaiset elämän tärkeät ja suuret tapahtumat siis yhdistävät ja tuovat kirkkoon sekä ne, jotka ovat aktiivisia kirkon jäseniä, että ne, jotka kuuluvat kirkkoon lähinnä nimellisesti.³¹

---

²⁷ Davie 2013, 143.

²⁸ Berger 2008, 15.

²⁹ Monet eurooppalaiset sosiologit ovat kääntäneet Davien tunnetun teorian *believing without belonging* päinvastaiseksi: Euroopan tilannetta kuvaa paremmin se, että ihmiset kyllä kuuluvat kirkkoon, mutta eivät usko sen opetuksiin tai osallistu kirkon toimintaan muulloin kuin erityistilanteissa. Davie 2013, 140–143.

³⁰ Davie 2013, 143.

³¹ Davie 2005, 61.

Davien mukaan tätä sijaisuskoa ja sen merkitystä voi olla hyvin vaikeaa selittää amerikkalaiselle yleisölle amerikkalaisen uskonnollisuuden huomattavan erilaisuuden takia, kun taas eurooppalaiset usein ymmärtävät sijaisuskon merkityksen heti.³²

Ihmisen uskonnollisuutta on perinteisesti mitattu esimerkiksi selvittämällä sitä, kuinka aktiivisesti jumalanpalveluksiin tai muuhun seurakunnan toimintaan osallistutaan tai sitä, kuinka moneen kirkon opetukseen uskotaan. Tämä ei kuitenkaan ole täydellinen tapa tutkia uskonnollisuutta, sillä niin ei pystytä täysin selvittämään uskonnon merkitystä ihmisen arkielämässä.³³ Nykyään uskonnosta on tullut Suomessakin entistä enemmän yksityiseen elämäntilanteeseen kuuluva asia. Moni kuvailee uskovansa Jumalaan, mutta ei samalla tavalla kuin kirkko opettaa.³⁴ Samoin hengellisyyttä löydetään muualtakin kuin kirkosta. Vaikka ihminen ei osallistuisi uskonnon harjoittamiseen julkisesti institutionaalisen uskonnon piirissä, ei se silti poista mahdollisuutta yksityiseen uskoon.³⁵ Vähäinen aktiivisuus esimerkiksi jumalanpalveluksissa käymisessä ei siis välttämättä tarkoita sitä, etteikö ihminen uskoisi Jumalaan. Siksi esimerkiksi *belonging without believing* -ilmiö ei välttämättä ole Suomessakaan niin yleinen, kuin helposti voisi ajatella. Vuoden 2015 tilastojen mukaan usko Jumalaan on edelleen yleistä Suomessa. Tällöin yli puolet Gallup Ecclesiastica -kyselyyn vastanneista uskoi Jumalaan, joko kirkon oppien mukaan tai eri tavalla kuin kirkko opettaa. Aktiivisesti kirkon toimintaan osallistuvia oli selvästi vähemmän: esimerkiksi vain noin kymmenesosa suomalaisista käy jumalanpalveluksessa vähintään kerran kuussa. Sen sijaan yksityinen uskonnonharjoitus on paljon yleisempää. Esimerkiksi rukoileminen on jo huomattavasti yleisempää: noin neljäsosa suomalaisista rukoilee päivittäin.³⁶

Tässä luvussa esitellyt teoriat on kehitetty Isossa-Britanniassa, jonka uskonnollinen tilanne on osittain erilainen kuin Suomen. Davie on kuitenkin tutkimuksissaan tutustunut myös erikseen Pohjoismaiden tilanteeseen, eikä vain tarkastellut Eurooppaa yhtenä kokonaisuutena. Koska Davien mukaan sijaisusko näkyy erityisesti Pohjoismaissa, tämän tutkielman tuloksia voi hyvin peilata tätä teoriaa vasten. Tutkielmani aihe myös liittyy tilanteisiin, joissa sijaisusko usein

---

³² Davie 2013, 145.

³³ McGuire 2008, 213.

³⁴ Niemelä 2003, 156.

³⁵ Gill 2008, 116.

³⁶ Ketola 2016, 62, 75, 79.

ilmenee: avioliittoon vihkiminen on tärkeä ja usein ainutkertainen tapahtuma, jonka yhteydessä kirkon olemassaolo saattaa tuntua tärkeältä, vaikka arkielämässä sen rooli ei olisikaan suuri.

2.4 Uskonto muistiketjuna

Uskonnollisilla rituaaleilla on tärkeä rooli ryhmän uskomusten vahvistumiselle. Rituaalit myös uudistavat ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta. Rituaaleissa symbolisoidaan ryhmän yhteyttä, mutta samalla vahvistetaan sitä. Yhteisöä koskevien vaikutusten lisäksi rituaaleilla on vaikutusta myös yksilötasolla: yksittäiset jäsenet identifioivat itsensä vahvemmin ryhmän jäsenten joukkoon ja sitoutuvat sen tavoitteisiin paremmin yhteisten rituaalien myötä.³⁷

Danièle Hervieu-Léger kuvailee *religion as a chain of memory* -teoriassaan uskonnollisten perinteiden ja rituaalien välittymistä sukupolvelta toiselle. Uskonnon välityksellä seuraaville sukupolville siirtyvät perinteet ovat ihmisille tärkeitä jatkuvuuden tunteen tarjoajia epävarmassa maailmassa.³⁸ Hervieu-Légerin mukaan uskonto on edelleen monille perusta sosiaaliselle jatkuvuudelle juuri perinteiden välittämisen kautta.³⁹ Yhteys ihmisten välille voi syntyä uskonnollisten perinteiden ja ryhmän kollektiivisen muistin kautta. Vanhempi sukupolvi siirtää omat katsomuksensa nuoremmille polville, jotka siirtävät ne taas eteenpäin. Näin syntyy ketju, joka yksilön hyödyttämisen lisäksi auttaa uskonnollista yhteisöä siirtämällä sen uskomuksia nuoremmille polville.⁴⁰

Tämä ilmiö ei kuitenkaan ole uskonnollisille yhteisöille vain positiivinen, vaikka perinteiden tarjoama yhteisöllisyys voikin saada ihmiset sitoutumaan yhteisöön vahvemmin. Uskonnollisten instituutioiden tehtävänä on kuitenkin säilyttää ja välittää perinteitä turvatakseen samalla uskon siirtyminen seuraaville sukupolville. Modernissa maailmassa ihmiset kuitenkin pitävät uskonnollisia traditioita usein enemminkin eettis-kulttuurisena perintönä, eivätkä ajattele niitä niinkään uskonnon näkökulmasta.⁴¹ Tämän tutkielman tutkimustehtävä onkin hyvin lähellä tätä kysymystä: ovatko kirkolliset toimitukset merkityksellisiä uskonnollisen sisältönsä vuoksi vai merkitseekö niiden traditionaalisuus ja sukupolvia yhdistävä luonne uskonnollisuutta enemmän?

---

³⁷ McGuire 1997, 16.

³⁸ Hervieu-Léger 2000, 168.

³⁹ Hervieu-Léger 2000, 84.

⁴⁰ Hervieu-Léger 2000, 214.

⁴¹ Hervieu-Léger 2000, 168.

Hervieu-Légerin mukaan modernisoituneessa maailmassa, erityisesti länsimaissa, voidaan kuitenkin puhua niin sanotusta ketjun katkeamisesta ja kollektiivisen muistin romahtamisesta. Uskonnon siirtyminen esimerkiksi perheen välityksellä ei ole enää niin yleistä kuin ennen: nykyään yhä useammin yksilö itse valitsee sen uskontoperinteen, johon haluaa vapaaehtoisesti identifioitua. Uudenlaisessa uskonnollisuudessaakin korostetaan subjektiivisia kokemuksia, kuten itsensä toteuttamista ja henkilökohtaisia saavutuksia. Samalla kun sukupolvien ajan jatkuneet perinteet menettävät merkitystään, on yleisempää, että ihmiset saattavat jopa yhdistellä eri uskontoja mieleisekseen katsomukseksi. Eri uskonnoista valitaan osia, jotka parhaiten itselle sopivat. Tämän seurauksena uskonnolliset instituutiot heikentyvät, kun yhteen tiettyyn instituutioon ei sitouduta yhtä vahvasti kuin aiemmin.⁴²

Hervieu-Légerin tutkimukset ovat toteutettu Ranskassa, joten teoriat uskonnosta muistiketjuna ja ketjun katkeamisesta eivät välttämättä näy yhtä hyvin suomalaisessa yhteiskunnassa. Ranska on Suomea paljon sekulaarimpi maa niin yksilöiden kuin yhteiskunnankin tasolla tarkasteltuna.⁴³ On kuitenkin kiinnostavaa nähdä, kuinka hyvin nämä teoriat ovat sovellettavissa omasta aineistostani nouseviin tuloksiin.

2.5 Avioliittoon vihkiminen rituaalina

Arnold van Gennep kehitti 1960-luvulla siirtymäriitin käsitteen tutkittuaan alkuperäiskansoja. Kaikkia hänen havainnoimiaan riittejä yhdisti se, että ne voitiin jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka ovat irtautumisvaihe, välivaihe ja liittymävaihe. Jokaisessa riitissä nämä kaikki kolme vaihetta eivät ole yhtä tärkeässä tai näkyvässä asemassa, mutta van Gennepin mukaan ne silti ovat aina läsnä jollakin tavalla. Siirtymäriitissä yksilö luopuu entisestä ja sopeutuu johonkin uuteen, jolloin hänen sosiaalinen asemansa muuttuu. Avioliitossa tärkein siirtymä tapahtuu sosiaalisten kategorioiden välillä: aiemmin avioliitosta seurasi vähintään toiselle puolisoista siirtyminen perheestä, kylästä tai heimosta toiseen.⁴⁴ Vaikka avioliiton solmiminen nykyajan Suomessa ei johdakaan tällaisiin muutoksiin, Eila Vileniuksen kyselytutkimuksessa yli puolet vastaajista korosti toimituskeskustelussa ennen avioliiton solmimista sitä, millainen elämänmuutos

---

⁴² Hervieu-Léger 2000, 138–139.

⁴³ Hervieu-Léger 2000, 21, 131.

⁴⁴ van Gennep 1960, 10–11, 116.

heillä on edessään.⁴⁵ Avioliiton solmiminen nähtiin siis tärkeänä elämäntapahtumana, joka tulisi muuttamaan elämää ainakin jonkin verran.

Kirkon näkökulmasta kristillisissä riiteissä yhtenä tarkoituksena on kertoa osallistujille jotain esimerkiksi Jumalasta, kirkosta tai sakramenteista. Michael Aunen mukaan tämä sanoma ei kuitenkaan läheskään aina välity toimituksiin osallistuville., Osallistujat itse eivät aina usko kirkon oppien mukaisiin asioihin, vaikka ovatkin tehneet sen valinnan, että osallistuvat kristillisiin riitteihin.⁴⁶ Olavi Moilanen näkee asian samankaltaisesti: hänen mukaansa esimerkiksi kaste on seurakuntalaisten mielissä nimenomaan siirtymäriitti, eikä sitä pidetä varsinaisesti tilaisuutena, jossa Jumalan läsnäolo koetaan konkreettisesti. Kirkollisten toimitusten kohdalla pappien ja seurakuntalaisten niille antamat merkitykset saattavat usein olla ristiriidassa keskenään: papit näkevät kasuaalitoimituksissa tilaisuuden julistaa evankeliumia niillekin, jotka osallistuvat vain vähän kirkon toimintaan, kun taas seurakuntalaiset saattavat nähdä ne lähinnä siirtymäriitteinä, tärkeinä rituaaleina elämän kriisi- ja käännekohtissa.⁴⁷ Toisaalta yli kaksikymmentä vuotta Moilasan tutkimuksen jälkeen julkaistun Eila Vileniuksen väitöskirjan kyselytutkimuksen vastaukset antavat hieman erilaisen kuvan asiasta. Esimerkiksi kyselyyn vastanneista vihkipareista noin kolmasosa piti siirtymäriittivaikutusta kristillisen toimituksen valintaperusteena paljon tai jonkin verran, noin puolet taas ei yhtään.⁴⁸ Toisaalta tämä siirtymäriittiajatus saattaa vaikuttaa lähinnä taustalla, ei välttämättä edes tiedostettuna asiana. Kirkolliset toimitukset elämän suurissa käännekohtissa ovat niin vakiintuneita suomalaiseen kulttuuriin ja perinteeseen, että nämä syyt saattavat olla mukana valinnan tekemisessä tiedostamattomasti.

Jouko Sihvon mukaan riitit elämän käännekohtissa voivat olla erittäin tärkeitä perheelle ja suvulle. Esimerkiksi avioliittoon vihkiminen koskettaa myös vihittävän parin perheitä ja sukuja, ei vain paria itseään. Sosiaalisissa suhteissa tapahtuu muutoksia: äidistä ja isästä tulee myös anoppi ja appi, siskot ja veljet saavat myös kälyjen ja lankojen roolit. Elämänmuutokseen liittyvät perinteet ja rituaalit auttavat kaikkia riittiin osallistuvien läheisiä sopeutumaan muuttuneeseen tilanteeseen, uuteen elämänvaiheeseen. Kasuaalitoimitukset kokoavat perheet ja suvut yhteen hetkeksi – tilanne on tärkeä perinteiden siirtämisen ja turvallisen

---

⁴⁵ Vilenius 1997, 195.

⁴⁶ Aune 1996, 163.

⁴⁷ Moilanen 1972, 19, 21.

⁴⁸ Vilenius 1997, 187.

perhe- ja sukuyhteyden säilymisen kannalta.⁴⁹ Toisaalta individualisaatio korostuu nykyajan myöhäismodernissa yhteiskunnassa: kuten Muonan pro gradu -tutkielmassa kävi ilmi, tehdään valinta kirkollisen vihkimisen puoleen nimenomaan omista, henkilökohtaisista syistä, ei useinkaan perheen tai suvun painostuksesta.⁵⁰ Yksi kiinnostava kysymys tutkielmassani onkin se, kumpi aineistoni perusteella on tärkeämpää: tekivätkö vihittävät päätöksen ainoastaan omien mielipiteidensä perusteella vai vaikuttivatko valinnan tekemiseen myös perheen ja suvun toiveet?

Uskonnolliset rituaalit voidaan luokitella myös performanssiksi: esimerkiksi Richard Schechnerin määrittelyn mukaan performanssi on sellaista ihmisen tai ihmisryhmän toimintaa, joka tapahtuu toisen ihmisen tai ryhmän läsnä ollessa tai tätä varten. Schechnerin mukaan performanssi voidaan jakaa erilaisiin lajityyppeihin, joista yksi on rituaali. Muita lajityyppejä ovat esimerkiksi teatteri, urheilu, pelit ja leikit.⁵¹ Sekularisaation myötä maalliset performanssit ovat nousseet kohti sitä asemaa, jossa uskonnolliset rituaalit ovat ennen olleet.⁵² Toisaalta jotkin uskonnolliset rituaalit ovat saaneet maallisen performanssin piirteitä institutionaalisen uskonnollisuuden sekularisoituessa. Institutionaalisen uskonnonharjoituksen suosion vähentyessä niin sanottu arkipäivän uskonnollisuus on lisääntynyt. Yleisesti maallisena pidetty toiminta, kuten puutarhanhoito tai ruuanlaitto, voi saada syvästi uskonnollisia ja hengellisiä merkityksiä nykyään.⁵³

Heli Järvinen on teatterin ja draaman tutkimuksen pro gradu -tutkielmassaan tutkinut samanistisia rituaaleja performanssina. Järvinen nostaa tutkielmassaan esiin esimerkin häistä kahtena erilaisena performanssina: teatterina ja rituaalina. Näissä kahdessa performanssissa toiminta näyttää samalta ja ne käyttävät samoja keinoja. Kuitenkin niiden päämäärissä on suuri ero. Vihkiminen teatteriesityksenä pyrkii ensisijaisesti viihdyttävyyteen, kun taas oikean vihkimisrituaalin päämääränä on vaikuttavuus. Teatteri kuvailee asioita: näytelmässä näyttelijät vihitään oikealta näyttävällä tavalla. Performanssi ei kuitenkaan oikeasti vaikuta heidän elämiinsä – näytelmän jälkeen heidän todellinen elämäntilanteensa ei ole muuttunut mitenkään performanssin myötä. Sen sijaan rituaalissa kaksi ihmistä vihitään oikeasti, millä on erilaisia todellisia seurauksia. Rituaalin osallistujat

---

⁴⁹ Sihvo 1992, 39–46.

⁵⁰ Muona 2008, 11.

⁵¹ Schechner 1988, 6, 30.

⁵² Järvinen 2000, 17.

⁵³ McGuire 2008, 8, 10.

saavat uusia juridisia oikeuksia ja velvollisuuksia sekä esimerkiksi uusia sukulaisia. Uusia sosiaalisia järjestyksiä muodostuu, ja yhteisön sisäinen suhderakenne sekä sen suhteet yhteisön myytteihin ja uskomuksiin vahvistuvat. On kuitenkin huomattava, että rituaalisessa vihkimisessä ei ole kyse ainoastaan vaikuttavuudesta, vaan silläkin on usein myös viihdyttävä puoli, kuten teatterillakin.⁵⁴ On kiinnostavaa nähdä, kumpi puoli avioliittoon vihkimisen rituaalista korostuu aineistossani: merkitseekö hääseremonian viihdyttävyyden todellisia seurauksia enemmän?

---

⁵⁴ Järvinen 2000, 19–20.

3 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen toteuttaminen

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Pro gradu -tutkielmani tutkimustehtävänä on selvittää, minkä syiden vuoksi nykyään valitaan kirkollinen vihkiminen. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja narratiivisen analyysin avulla tutkin varsinaisten pääperusteiden lisäksi niitä asioita, jotka ovat olleet taustavaikuttajina valinnassa. Millainen suhde vihittävillä on ollut kirkkoon, ovatko he uskonnollisia vai eivät, onko vihittävän pariskunnan kesken ollut ristiriitaisia ajatuksia asiasta, mikä heille on tärkeintä itse vihkitöimituksessa? Ovatko uskonnolliset syyt tärkeässä roolissa päätöstä tehdessä, vai ovatko syyt muihin asioihin liittyviä? Tutkielmani tutkimuskysymykset ovat:

1. Minkä syiden takia nykyään valitaan kirkollinen avioliittoon vihkiminen?
2. Mitkä tekijät vihittyjen elämässä ovat vaikuttaneet tähän päätökseen valita kirkollinen avioliittoon vihkiminen?

3.2 Aineiston keruu

Laitoin lokakuussa 2016 kirjoituspyyntöni (liite 1) Facebookin Häät 2016 -ryhmään, jossa jäseniä oli tällöin noin 5000 sekä kuukautta myöhemmin Häät 2017!-ryhmään, jossa jäseniä oli noin tuhat vähemmän. Suuri osa ryhmien jäsenistä kuuluu tutkimukseni kohderyhmään: he ovat monipuolinen joukko lähivuosina naimisiin menneitä tai meneviä eri ikäryhmiin kuuluvia, erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä joka puolelta Suomea. Potentiaalisten vastaajien joukossa on sekä aktiivisia seurakuntalaisia että niitä, jotka eivät osallistu kirkon toimintaan. Suurin osa ryhmien jäsenistä on naisia, joten oli odotettavissa, että myös kirjoituspyyntöön vastaavista henkilöistä enemmistö olisi naisia. Ryhmät soveltuvat omien havaintojeni pohjalta hyvin tämän aineiston keräämiseen: ryhmissä on kaikenlaisia jäseniä, ja keskustelua kirkollisen ja siviilivihkimisen välillä on käyty usein. Arvelin siis, että kirjoituspyyntöni tulisi hyvin vastauksia, sillä aihe on ryhmien jäseniä kiinnostava ja heille läheinen ja ajankohtainen. Aineiston kerääminen kirjoituspyyntöjen kautta on kuitenkin aina pieni riski: millaisia kirjoitukset tulevat olemaan ja kuinka hyviä ja käyttökelpoisia ne ovat? Tuomi ja Sarajarvi toteavat, että esimerkiksi tiedonantajan kirjalliset taidot sekä ikä ovat seikkoja, jotka voivat mahdollisesti aiheuttaa ongelmia aineistoa kerätessä. Heidän mukaansa tutkimuksen tiedonantajien valintaan kannattaakin

siksi kiinnittää erityistä huomiota.⁵⁵ Tältäkin kannalta ajateltuna aineistonkeruutapani soveltuu tähän tutkimukseen hyvin. Vastaajat ovat kiinnostuneita aiheesta, ovat pohtineet asiaan liittyviä kysymyksiä lähiaikoina ja pitävät aihetta heille tällä hetkellä erityisen tärkeänä.

Kyselylomakkeen tekeminen oli yksi vaihtoehto aineistonkeruumetodikseni. Päädyin kuitenkin keräämään aineiston kirjoituspyynnön avulla, koska sen avulla pystyin saamaan syvällisempää tietoa tutkimastani aiheesta. Mietin myös haastattelujen tekemistä, mutta muutamien syiden vuoksi päädyin keräämään aineiston kirjallisesti. Ensinnäkin kirjoituspyynnön kautta pystyin saamaan vastauksia joka puolelta Suomea – haastatteluja tekemällä aineistonkeruu olisi rajoittunut käytännön syistä lähinnä Etelä-Suomeen. Kirjoitusten keräämisen kautta en ole voinut enää pyynnön muotoiltuani vaikuttaa siihen, mitä tietoja vastaajat tulevat antamaan. Toisaalta siinä on huonotkin puolensa (en esimerkiksi voinut kysyä lisäkysymyksiä, kuten haastattelussa olisin voinut), mutta toisaalta tämän vahvuutena on, että näin sain mahdollisimman hyvää ja totuudenmukaista tietoa aineistooni. Vastaajat ovat kirjoittaessaan saaneet enemmän miettimisaikaa kuin haastattelussa olisivat saaneet, eikä oma läsnäoloni ole voinut vaikuttaa vastauksiin mihinkään suuntaan.

Aineistoni koostuu kahdestakymmenestä neljästä kirjoituksesta, jotka ovat lähivuosina kirkollisesti vihittyjen ja vihittävien henkilöiden kirjoittamia. Vastauksista vain kaksi on miesten kirjoittamia, muut naisten. Tällä ei kuitenkaan ole kovin suurta merkitystä tutkimukseni kannalta, sillä sukupuolten väliset erot eivät ole se asia, johon aion tutkielmassani keskittyä. Suurin osa kirjoittaneista on naimisiinmenon hetkellä alle 30-vuotiaita, mutta iät vaihtelevat 19 ja 42 ikävuoden välillä. Vaikka samaa sukupuolta olevien parien vihkiminen on nykyään mahdollista, ovat kaikki vastaajani menneet tai menossa naimisiin vastakkaista sukupuolta edustavan henkilön kanssa.

Kirjoitusten pituudet vaihtelevat paljon. Lyhimmät kirjoitukset ovat reilun sadan sanan pituisia, kun taas pisimmät ovat fonttikoolla 12 jopa kahden sivun mittaisia. Osa kirjoittajista vastasi kirjoituspyyntöni kysymyksiin suoraan ja lyhyesti, kun taas osa kirjoitti vapaamuotoisemmin ja syvällisemmin yleisemmin koko teemaan liittyen antaen paljon enemmän tietoa elämästään, parisuhteensa historiasta ja päätöksestään solmia avioliitto. Lyhyetkin vastaukset antavat toki

---

⁵⁵ Tuomi & Sarajarvi 2004, 86.

vastauksia tutkimuskysymyksiini, mutta pidemmät kirjoitukset mahdollistavat ilmiön syvällisemmän ja laajemman ymmärryksen saavuttamisen kuin mihin pelkät lyhemmät kirjoitukset antaisivat mahdollisuuden.

3.3 Aineiston analysointi

3.3.1 Analyysimetodien valinta

Tutkielmani on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Valitsin keräämäni empiirisen aineiston analysointia varten kaksi erilaista analyysimetodia: aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja narratiivisen analyysin. Koska aineistoni koostuu sekä hyvin lyhyistä ja ytimekkäistä vastauksista että pidemmistä ja syvällisemmistä tarinoista, koin toimivaksi yhdistää tutkielmassani nämä kaksi analyysimetodia. Karkeasti jaoteltuna aineistolähtöinen sisällönanalyysi vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni ja narratiivinen analyysi toiseen.

Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä saan kattavan kuvan siitä, mitä kaikkia syitä kirkollisen vihkimisen valitsemisen taustalla on. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi kertoo myös sen, mitkä valintaperusteet ovat kaikkein yleisimpiä sekä sen, mitkä syyt esiintyvät aineistossani vain kerran tai kaksi. Narratiivisen analyysin kautta saan paljon tarkemman kuvan siitä, mitkä asiat yksittäisen henkilön taustassa, elämäntarinassa, ajatuksissa ja kokemuksissa ovat johtaneet kirkollisen vihkimisen valitsemiseen. Etsin kirjoituksista samankaltaisuuksia ja yhteisiä piirteitä, joiden pohjalta luodut fiktiiviset kertomukset vastaavat kysymykseen esimerkiksi siitä, miten lapsuuden uskonnollinen kasvatus ja suhde kirkkoon näkyvät päätöksenteossa. Näitä kahta metodia yhdistämällä on mahdollista saada tutkimastani ilmiöstä syvempi ja monipuolisempi ymmärrys kuin vain yhtä menetelmää käyttämällä.

3.3.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Kirjallisen aineistoni analysoinnissa käytin ensimmäisenä metodina aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineiston keräämisen jälkeen käsittelin kirjoitukset käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia, jonka esimerkiksi Tuomi ja Sarajarvi ovat esitelleet. Myös Jari Eskola on esitellyt tämän prosessin vaiheet. Prosessin vaiheisiin kuuluvat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Prosessin ensimmäistä osaa, redusointia, ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan aineistosta nostetaan oman tutkimuksen kannalta tärkeimmät ja oleellisimmat ilmaukset. Oman tutkielmani tapauksessa siis aineistosta nostetaan erilaisia

perusteluja kirkollisen vihkimisen valitsemiselle. Klusteroinnissa aineistosta nostetut pelkistetyt ilmaukset käydään läpi ja ryhmitellään luokiksi.

Abstrahoinnissa edellisessä vaiheessa saatuja luokkia sitten yhdistellään ja niistä muotoillaan teoreettiset käsitteet.⁵⁶

Aineistolähtöisessä analyysissä ajatuksena on siis se, että tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus. Aiemmillä teorioilla ja havainnoilla ei pitäisi olla vaikutusta oman aineistoni analyysin lopputulokseen, vaan lopputuloksen tulisi nousta suoraan omasta aineistostani. Aineistolähtöisessä analyysissä päättely tapahtuu yksityisestä yleiseen.⁵⁷

Käytännössä aloitin aineistolähtöisen analyysin tekemisen lukemalla vastaajien lähettämät tekstit huolellisesti kaksi kertaa. Tämän jälkeen kävin aineistoni läpi ja poimin sieltä kaikki vastaajien mainitsemat syyt valita kirkollinen vihkiminen. Tässä työskentelyvaiheessa en vielä erotellut tärkeimpiä syitä ja pienempiä osasyitä toisistaan. Muodostin näistä teksteistä poimituista alkuperäisilmauksista pelkistetyt ilmaukset ja kirjoitin jokaisen omalle paperilapulleen, minkä jälkeen jaoin laput niin, että samankaltaiset ja jollakin tavalla toisiinsa liittyvät syyt muodostivat omat ryhmänsä. Näin muodostuivat luvussa 4.1 esiteltävät neljä luokkaa. Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) on esimerkki siitä, miten olen päätenyt suoraan aineistosta poimituista alkuperäisilmauksista pelkistettyjen ilmauksien muodostamisen kautta syiden luokitteluun.

---

⁵⁶ Tuomi & Sarajärvi 2004, 110–114; Eskola 2001, 141–146.

⁵⁷ Eskola & Suoranta 1998, 19; Tuomi & Sarajärvi 2004, 97.

ALKUPERÄISILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	KATEGORIA
”Meille naimisiinmenon pointti oli se, että se on Jumalan asettama asia.”	Avioliitto on Jumalan asettama	Uskonnolliseen vakaumukseen liittyvät syyt
”Usko on elämämme perusta ja haluamme rakentaa myös yhteisen elämämme tälle perustukselle.”	Uskon tärkeys elämässä	
”Haluamme Jumalan siunauksen liitollemme.”	Jumalan siunaus	
”Asiaan vaikuttivat varmastikin molempien kotikasvatus, molempien suku.”	Kotikasvatuksen merkitys	Sosiaaliset syyt
”Luulen myös että hänen [miehen] äitinsä olisi pettynyt, jos olisimme ns. karanneet naimisiin esim. maistraatissa.”	Perheen toiveet	
”On ihanaa saada kaikki ihmiset paikalle samaan paikkaan sitä [vihkimistä] todistamaan.”	Kaikki läheiset todistamaan avioliiton solmimista	

Taulukko 1. Esimerkki aineistolähtöisen sisällönanalyysin pohjalta syntyneestä luokittelusta.

3.3.3 Narratiivinen analyysi ja tyyppitarinat

Kirjoitusten aineistolähtöisen sisällönanalyysin lisäksi tarkastelin yksittäisten vastaajien kirjoituksia kokonaisuudessaan ja muodostin niiden pohjalta erilaisia vastaajaryhmiä. Vastaajaryhmien perusteella kirjoitin jokaista ryhmää kuvaavat fiktiiviset tyyppitarinat. Tarinoissa yhdistyvät kyseisen ryhmän tarinoiden tärkeimmät piirteet – jokaista yksityiskohtaa vastaajien kirjoituksista ei tietenkään ole sisällytetty tarinoihin. Näitä tyyppitarinoita ja vastaajaryhmiä analysoin aiemman tutkimuksen ja luvussa 2 esitetyjen teorioiden avulla.

Narratiivisuudella on pitkä historia esimerkiksi filosofiassa, kielitieteessä ja kirjallisuustieteessä, mutta 1990-luvulta lähtien sen suosio on viimein alkanut kasvaa myös muilla tieteenaloilla. Narratiivisessa tutkimuksessa huomion keskipisteenä ovat kertomukset, jotka toimivat tiedon välittäjinä ja rakentajina. Kertomukset voivat olla mitä tahansa kerrontaan perustuvaa aineistoa, jolle ei välttämättä ole asetettu tiukkoja vaatimuksia esimerkiksi juonen tai eheyden suhteen. Heikkisen mukaan kertomuksia voi käyttää tutkimuksessa kahdella tavalla: kertomukset voivat muodostaa tutkimusaineiston tai tutkimus itsessään voidaan ymmärtää kertomuksena maailmasta.⁵⁸ Tässä tutkimuksessa narratiivisuutta käytetään kahdella tavalla. Vastaajien kirjoittamat kertomukset muodostavat tämän tutkimuksen aineiston. Toisaalta myös tutkimustulosten esittelyssä käytetään narratiivista metodia: analyysin päätteeksi luomani tyyppitarinat ovat nimenomaan kertomuksia – monen eri vastaajan yhteisten piirteiden perusteella luotuja fiktiivisiä kertomuksia.

Narratiivisia metodeja käytettäessä ei pyritä asioiden yleistämiseen vaan yksittäisen tapauksen syvempään ymmärtämiseen. Narratologiassa kertomuksen ei nähdä välittävän tietoa ainoastaan itse tapahtumasta, jota kertomus käsittelee. Kertomus välittää tietoa myös siitä, miten kertomuksen laatija itse ymmärtää ja jäsentää asioita.⁵⁹ Tällainen metodi soveltuukin erityisen hyvin toisen, hieman ensimmäistä laajemman, tutkimuskysymyksen vastauksen löytämiseen. Informanttien kirjoitukset kertovat heidän tarinansa heidän omasta näkökulmastaan: mitä merkityksiä he itse antavat elämässään tapahtuneille tärkeille asioille, millä tavoilla ne ovat vaikuttaneet päätökseen valita kirkollinen vihkiminen?

Narratiivista analyysia tehdessäni kävin vastaajien kirjoittamat tekstit taas uudestaan läpi, tällä kertaa tarkemmin kirjoituksia kokonaisuudessaan tarkastellen. Käsittelin yhden kirjoituksen kerrallaan: luin sen, poimin tekstistä kaikkein tärkeimmän valintaperusteen ja sen jälkeen mahdolliset muut, pienemmät syyt. Kirjasin ylös jokaisen vastaajan kohdalta myös keskeiset huomiot liittyen esimerkiksi heidän aktiivisuuteensa kirkon suhteen, heidän uskonnolliseen kasvatukseensa sekä siihen, mikä itse vihkitoimituksessa on heille tärkeintä. Kun olin käynyt kaikki kirjoitukset läpi, ryhmittelin ne niin, että ne, joiden tärkeimmät valintaperusteet olivat lähellä toisiaan, sijoituivat samaan

---

⁵⁸ Heikkinen 2001, 116–117, 121.

⁵⁹ Steinby 2009, 244.

ryhmään. Tämän jälkeen etsin asioita, jotka olivat samaan ryhmään kuuluvia tarinoita yhdistäviä tekijöitä. Näiden pääperusteluiden sekä kirjoituksia yhdistävien tekijöiden perusteella kirjoitin ryhmiä kuvaavat fiktiiviset tyyppitarinat. Luvussa 4.2 esittelen nämä ryhmät ja luvussa 5 ovat tyyppitarinat sekä niiden tarkemmat analyysit.

3.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata jotain tapahtumaa, ymmärtää jotakin toimintaa tai antaa mielekäs tulkinta jostakin ilmiöstä.⁶⁰ Narratiiviset menetelmät soveltuvatkin hyvin käytettäväksi laadullisessa tutkimuksessa. Narratiivisia tutkimusmenetelmiä käyttävässä tutkimuksessa ei pyritä objektiiviseen ja yleistettävään tietoon, vaan tarkoituksena on tuoda esille paikallista, subjektiivista ja henkilökohtaista tietoa. Narratiivisessa tutkimuksessa tämä nähdään vahvuutena eikä heikkoutena: yksilöiden äänet pääsevät aidommin kuuluviin ja saatu tieto on moniäänisempää ja kerroksellisempää kuin ehkä joissain helpommin yleistettävissä tutkimuksissa.⁶¹ Saavuttaakseni mahdollisimman laajan ymmärryksen tutkimukseni aiheeseen liittyen päätin yhdistää kaksi analyysimetodia, joiden kautta saan toisiaan täydentävää informaatiota hieman eri näkökulmista. Tämä kahden analyysimetodin yhdistäminen lisää tämän tutkimuksen luotettavuutta.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston tulisi olla teoreettisesti edustavaa, eli tutkimusongelman kannalta olennaisten piirteiden tulee olla esillä aineistossa.⁶² Kirjoituspyynnössä esitetyt kysymykset tukevat tätä tavoitetta: vastaajien kirjoituksista pystyn löytämään vastaukset tutkimuskysymyksiini. Valitsemani aineistonkeruu- ja analyysimetodit siis tukevat laadullisen tutkimuksen tavoitteiden toteutumista.

Tutkimusetiikkaan liittyen tutkielmani on melko ongelmaton. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Tutkimusaiheeni ei ole erityisen arkaluontoinen, mutta kirjoitusten lähettäjiille on tehty selväksi, että tässä tutkimuksessa heidän anonymiteettinsä on turvattu – yksittäistä henkilöä ei voida tunnistaa tutkielmastani. Tutkimustuloksissa ei voi siis esittää niin yksityiskohtaista tietoa, että vastaajan henkilöllisyys voisi käydä ilmi.⁶³

---

⁶⁰ Eskola & Suoranta 1998, 61.

⁶¹ Heikkinen 2001, 130.

⁶² Uusitalo 1991, 80.

⁶³ Eskola & Suoranta 1998, 56–57.

Aineistonkeruumetodini takia vastaajien nimet ovat omassa tiedossani, mutta Uusitalon mukaan tämä ei ole tutkimuksen tekemisessä ongelmallista, kunhan nimet eivät tule muiden kuin tutkijan tietoisuuteen.⁶⁴ Narratiivisen analyysin kautta luodut tyyppitarinat lisäävät myös anonymiteettia. Tarinat ovat tutkijan luomia ja monen vastaajan kirjoituksista yhdisteltyjä, jolloin yksittäinen henkilö on helppo kadottaa tunnistamattomaksi.

Moni kirjoituspyyntöni vastanneista vaikutti suhtautuvan hyvin myönteisesti tutkielmani aiheeseen. Useampi vastaaja oli kirjoituksessaan kommentoinut tutkielmani aihetta niin kiinnostavaksi, että halusi antaa panoksensa tutkielman toteuttamiseen. Toisaalta vastauksista on myös nähtävissä se, että minua teologiaa opiskelevana naisena ei erityisemmin haluttu miellyttää – kirjoituksissa oli esimerkiksi suoranaista kritiikkiä kirkkoa kohtaan⁶⁵ sekä mielipiteitä naispappeutta vastaan.⁶⁶ Nämä molemmat seikat vaikuttavat vahvistavasti tutkielmani luotettavuuteen: vastaajat ovat todennäköisesti kertoneet todelliset mielipiteensä ja ajatuksensa kirjoituksissaan.

Tutkimusetiikan kannalta on myös erittäin tärkeää, että tutkimus on tehty mahdollisimman laadukkaasti – niin aineistonkeruun, aineiston analysoinnin kuin muidenkin tutkimuksen osa-alueiden osalta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija tekee tulkintoja aineistostaan. Ihmistieteissä puhutaan ns. toisen asteen tulkinnasta. Tutkittavat ovat ensin tehneet aiheesta tulkintoja, joita tutkija aineiston kerättyään itse tulkitsee. Teoria toimii hyvänä apuvälineenä joskus haastavassakin tulkintojen tekemisessä.⁶⁷ Aloitin itse aineiston analyysin melko aineistolähtöisesti tutkimuskysymykset mielessä pitäen, ja otin hieman myöhäisemmässä vaiheessa teorian mukaan. Tutkielmani luotettavuuden takaamiseksi olen tehnyt tulkinnat aineistostani mahdollisimman harkitusti ja huolellisesti, ja pyrin kuvailemaan ja perustelemaan hyvin esimerkiksi aineiston analysoinnissa tekemiäni valintoja.

---

⁶⁴ Uusitalo 1991, 31–32.

⁶⁵ K1, K9, K13.

⁶⁶ K9, K13.

⁶⁷ Eskola & Suoranta 1998, 149.

4 Kirkollisen vihkimisen valitsemisen syyt

4.1 Ryhmittely aineistolähtöisen sisällönanalyysin perusteella

Tekemäni aineistolähtöisen sisällönanalyysin tuloksena kirkollisen vihkimisen valitsemisen perusteet jakautuivat neljään eri luokkaan. Luokat ovat *Uskonnolliseen vakaumukseen liittyvät syyt*, *Kulttuuriin ja historiaan liittyvät syyt*, *Tunteisiin liittyvät syyt* sekä *Sosiaaliset syyt*. Eniten erilaisia syitä tuli kategorioihin *Tunteisiin liittyvät syyt* sekä *Sosiaaliset syyt*. *Uskonnolliseen vakaumukseen liittyvät syyt*-luokkaan toisistaan poikkeavia syitä tuli hieman vähemmän, mutta tähän ryhmään sijoittuu kaikista eri syistä selvästi suosituin yksittäinen syy, eli Jumalan siunaus avioliitolle. *Kulttuuriin ja historiaan liittyviä syitä* oli kaikkein vähiten erilaisia, ja nämä syyt myös mainittiin melko harvoissa kirjoituksissa.

Osa vastauksista nousseista syistä menee keskenään hieman limittäin ja päällekkäin. Kuitenkin jakaminen eri ryhmiin oli melko selkeää. Uskonnolliset syyt erottuivat helposti joukosta, samoin kulttuuriin ja historiaan liittyvät syyt. Sosiaaliin ja tunteisiin liittyviin syihin jaottelu ei sen sijaan aina ollut niin yksinkertaista. Päädyin tekemään jaottelun sillä perusteella, että sosiaaliin syihin päätyivät ne syyt, jotka selvästi liittyivät muihin ihmisiin. Toki esimerkiksi muistot tietystä kirkosta tai tunnelmallinen tilaisuus voivat liittyä toisiin ihmisiin ja olla sitä kautta merkittäviä, mutta näiden kohdalla ei kuitenkaan muita ihmisiä suoraan mainittu, joten ne päätyivät tunteisiin liittyviin syihin. Seuraavassa taulukossa näkyvät kaikki aineistosta esiin nousseet syyt sekä se, kuinka monta kertaa mikäkin syy kirjoituksissa mainittiin.

USKONNOLLISEEN VAKAUMUKSEEN LIITTYVÄT SYYT (kpl)	KULTTUURIIN JA HISTORIAAN LIITTYVÄT SYYT (kpl)
Uskon tärkeys elämässä (7)	Perinteet (6)
Avioliitto on Jumalan asettama (1)	Osa suomalaista kulttuuria (2)
Halu mennä naimisiin Jumalan kasvojen edessä (4)	Kirkkorakennusten historiallisuus (1)
Jumalan siunaus avioliitolle (14)	Jatkuvuuden tunne (1)
Jumalan tuki avioliitolle (2)	
Jumala/kirkko mukana elämän suurissa asioissa (2)	
TUNTEISIIN LIITTYVÄT SYYT (kpl)	SOSIAALISET SYYT (kpl)
Tunnelmallinen tilaisuus (2)	Tärkeää puolisolle (2)
Aiemmat muistot vihkikirkosta (1)	Perheen tai suvun toiveet (2)
Tilaisuuden juhlallisuus (6)	Tuttu vihkijä (4)
Kirkkorakennusten kauneus (5)	Positiiviset kokemukset seurakunnasta (2)
Unelmien toteutuminen (2)	Kotikasvatuksen merkitys (1)
Pyhyden tunne (1)	Mahdollisuus kutsua paljon vieraita (2)
Maistraatti epämiellyttävä vaihtoehto (3)	Iloiset juhlat ovat niin harvinaisia (1)
Painokkaampi ja vakavampi vihkiminen (1)	Kaikki läheiset todistamaan avioliiton solmimista (3)
Kirkollisen vihkimisen sisältämä symboliikka (1)	Mahdollisuus osallistaa läheisiä toimitukseen (2)

Taulukko 2. Syiden jakautuminen ryhmiin.

Yllä olevasta taulukosta näkee, että perusteita kirkollisen vihkimisen valitsemisen puolesta löytyi vastauksista erittäin monipuolisesti – 28 erilaista syytä. Moni vastauksissa esiintyneistä syistä oli tosin sellaisia, että vain yksi tai kaksi vastaajaa oli sen kirjoituksessaan maininnut. Kirkolliseen vihkimiseen

päädytään siis hyvin erilaisista, yksilöllisistä syistä. On kuitenkin huomioitava, että sama vastaaja saattoi kirjoituksessaan mainita moneen eri kategoriaan kuuluvia syitä. Vaikka esimerkiksi kirkkorakennuksen kauneus mainittiin seitsemässä eri kirjoituksessa, oli se harvemmallalla tärkeimpien syiden joukossa. Näiden perustelujen lisäksi jopa yli puolet vastaajaa kertoi, että kirkolliseen vihkimiseen päätyminen oli oikeastaan itsestään selvää, eikä siviilivihkimistä pidetty missään vaiheessa edes vaihtoehtona.

Ensimmäinen luokkaan, *Uskonnolliseen vakaumukseen liittyviin syihin*, olen siis poiminut vastaajien kirjoituksista kaikki sellaiset syyt, jotka liittyvät jollakin tavalla kirjoittajan kristilliseen vakaumukseen. Kaikista syistä, myös muut luokat mukaan lukien, yleisin oli Jumalan siunaus avioliitolle. Sen oli kirjoituksissaan maininnut yli puolet vastaajista. Tämä syy oli monelle sen maininneista myös se kaikista tärkein syy päätöksen tekemiselle. Tosin kirjoittajien joukossa oli myös muutamia vastaajia, joilla Jumalan siunaus oli hieman vähemmän tärkeiden syiden joukossa. Toiseksi yleisin syy tässä kategoriassa oli uskon tärkeys elämässä. Tämä syy oli esillä viidessä kirjoituksessa. Muita useammin kuin kerran mainittuja uskonnolliseen vakaumukseen liittyviä perusteluja olivat halu mennä naimisiin Jumalan kasvojen edessä, Jumalan tuki avioliitolle sekä se, että Jumalan tai kirkon halutaan olevan mukana elämän suurissa asioissa. Vain yhdestä kirjoituksesta löytyi syyksi se, että avioliitto on Jumalan asettama. Tässä kirjoituksessa tämä olikin ehdottomasti suurin syy mennä naimisiin: jos Jumala ei olisi asettanut avioliittoa, voisi avoliittokin olla mahdollinen yhteiselämän muoto.

Kulttuuriin ja historiaan liittyviä syitä olikin sitten selvästi vähemmän kuin uskonnollisia syitä. Kirkollisen vihkimisen perinteikkyys oli kuitenkin yhtenä valitsemisperusteena neljäsosalla vastaajista, joten sen voisi nähdä jo melko yleisenä syynä. Muut tähän luokkaan kuuluvat syyt esiintyivät vastauksissa harvemmin, mutta olivat kuitenkin tärkeässä roolissa niille, jotka näistä syistä olivat kirkkohäät valinneet. Näihin syihin kuuluivat kirkkorakennusten historiallisuus, jatkuvuuden tunne sekä se, että kirkollinen vihkiminen on jo pitkään ollut ja on edelleen vahvasti osa suomalaista kulttuuria.

Tunteisiin liittyvät syyt -kategoria sisältää paljon erilaisia syitä, ja niistä monet löytyvät useammastakin kirjoituksesta. Yleisimmät tähän luokkaan sijoittuneet syyt olivat juhlallisuus ja kirkkorakennusten kauneus. Näistä molemmat olivat vähintään viiden eri kirjoittajan teksteissä. Muita tunteisiin liittyviä syitä ei mainittu ihan niin usein. Näitä olivat esimerkiksi tunnelmallinen

tilaisuus, kirkoissa tuntuva pyhyiden tunne sekä unelmien toteutuminen (kauan haaveiltu ns. päivä prinsessana). Pari vastaajaa kertoi, että yksi syy kirkollisen vihkimisen valitsemiselle oli se, että jokin tietty kirkko on tärkeä heille itselleen tai parisuhteeseen liittyen. Kahden vastaajan mielestä maistraatti tuntui jotenkin epämiellyttävältä vaihtoehdolta. Kaksi kirjoittajaa oli myös sitä mieltä, että kirkossa vihkiminen tuntuu jollakin tavalla painokkaammalta ja vakavammalta kuin maistraatissa. Kirkollisen vihkimisen sisältämä symboliikka mainittiin aineistossani valitsemisperusteeksi yhden kerran.

Myös viimeiseen luokkaan, *Sosiaalisiin syihin*, kuuluvia perusteluja tuli paljon erilaisia. Muutamalla vastaajalla valintaan vaikuttivat muiden ihmisten toiveet. Perheen ja suvun toiveet mainittiin yhtä monta kertaa kuin puolison toive, mutta jälkimmäinen koettiin kuitenkin huomattavasti merkittävämmäksi syyksi kuin ensimmäinen. Kotikasvatuksen merkitys valintaperusteena mainittiin suorasanaisesti vain kerran, mutta sen vaikutus oli kuitenkin tulkittavissa monista kirjoituksista. Kirkkoon liittyviä sosiaalisia syitä löytyi kaksi erilaista: tuttu pappi oli muutamalle vastaajalle tärkeä syy, samoin positiiviset kokemukset seurakunnasta. Muutamalla syyt olivat hyvin käytännönläheisiä. Kaksi halusi mahdollisuuden kutsua häihinsä paljon vieraita ja tämä onnistuisi kirkossa paremmin kuin maistraatissa. Yksi kirjoitti, että iloisia juhlia on niin vähän, että sellaiset täytyy järjestää, kun siihen on kerrankin mahdollisuus. Kolmelle oli tärkeää saada kaikki läheiset todistamaan avioliiton solmimista ja kaksi vastaajista arvosti kirkollisessa vihkimisessä erityisesti sitä, että läheiset voivat osallistua tilaisuuden toteuttamiseen.

Tämän aineistolähtöisen sisällönanalyysin tuloksissa en ole vielä eritellyt sitä, mitkä syyt ovat olleet tärkeimpiä päätöstä tehdessä ja mitkä taas pienempiä osasyitä ja taustatekijöitä. Tällä metodilla halusin selvittää, mitä kaikkia syitä teksteissä esiintyy ja kuinka monessa eri tekstissä mikäkin niistä mainitaan. Seuraavaksi esittelemäni narratiivisen analyysin kohdalla keskityin sen sijaan juuri niihin merkittävimiksi kuvailtuihin syihin.

4.2 Ryhmittely narratiivisen analyysin perusteella

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tehtyäni aloin tarkastella saamiani kirjoituksia kokonaisuuksina ja etsiä niistä yhteisiä piirteitä. Kirjoittajien mainitsemien valinnan kannalta merkityksellisimpien perusteluiden pohjalta tein jaottelun neljään eri vastaajaryhmään. Näistä selvästi suurin ryhmä on *Jumalan siunausta hakevat*. Tähän ryhmään kuuluvista lähes kaikilla on vahva uskonnollinen

vakaumus, jonka pohjalta Jumalan siunaus avioliitolle sekä muutamat muut kristilliseen vakaumukseen liittyvät asiat nousivat kaikkein tärkeimmiksi syiksi valita kirkollinen vihkiminen. Muut kolme ryhmää, *Kulttuurin ja perinteiden arvostajat*, *Sosiaalisten syiden kannustamat* ja *Juhlavuuden ja tunnelman hakijat* sen sijaan ovat keskenään lähes samankokoisia. Myös näiden ryhmien joukossa oli henkilöitä, joilla oli uskonnollinen vakaumus ja jotka pitivät Jumalan siunausta avioliitolle tärkeänä. Heidän kohdallaan kuitenkin muut syyt nousivat uskonnolliseen vakaumukseen liittyviä syitä tärkeämmiksi – Jumalan siunaus saattoi tuntua tärkeältä ajatukselta, mutta se ei ollut se asia, joka lopulta vaikutti eniten valintaan. Jumalan siunauksen olisi voinut saada myös avioliiton siunaamisen kautta, joten kirkollisen vihkimisen valitsemiselle maistraatin sijaan oli muita syitä.

Muutaman vastaajan kohdalla ryhmiin sijoittaminen ei ollut täysin selkeää ja ongelmallista. Joillakin vastaajista oli niin vahvasti useamman ryhmän piirteitä, että sijoitin heidät kahteen eri ryhmään (K1, K10, K12). Muillakin kirjoittajilla oli toki useampaan ryhmään sopivia piirteitä vastauksissaan, mutta heidät oli helpompaa sijoittaa yhteen, parhaiten sopivaan ryhmään. Useimpien vastaajien teksteistä nousi selkeästi yksi syy, jonka perusteella heidän ryhmänsä määräytyi.

Ryhmä	Kirjoittajat
Kulttuurin ja perinteiden arvostajat	K1, K9, K12, K20, K24
Jumalan siunausta hakevat	K3, K4, K5, K6, K7, K8, K11, K13, K14, K17, K18, K19, K22, K23
Sosiaalisten syiden kannustamat	K1, K10, K16, K21
Juhlavuuden ja tunnelman hakijat	K2, K10, K12, K15

Taulukko 3. Vastaajien jakautuminen ryhmiin.

Nämä narratiivisen analyysin pohjalta muodostuneet ryhmät vastaavat hyvin aineistolähtöisen sisällönanalyysin perusteella muodostuneita jaotteluja. *Kulttuurin ja perinteiden arvostajat* pitivät tärkeimpinä kirkollisen vihkimisen valitsemisen perusteina kulttuuriin ja historiaan liittyviä syitä. Näiden viiden vastaajan joukossa tärkeimpinä valintaperusteina pidettiin kirkollisen vihkimisen perinteikkyyttä sekä sitä, että kirkollinen vihkiminen ja kirkkoon kuuluminen ylipäänsä nähtiin vahvana osana suomalaista kulttuuria. *Jumalan siunausta hakeviin* sijoittui yli puolet kirjoituspyyntöön vastanneista – jopa neljatoista kirjoittajaa kahdestakymmenestä neljästä. Tähän ryhmään kuuluvat korostivat

kirjoituksissaan uskonnolliseen vakaumukseen liittyviä syitä, joista erityisesti halu saada Jumalan siunaus avioliitolle oli vahvimmin esillä. Myös uskon tärkeys yleisesti vastaajien elämässä oli tärkeässä asemassa valintaa tehdessä, samoin kuin halu mennä naimisiin Jumalan kasvojen edessä. *Sosiaalisten syiden kannustamat* puolestaan oli selvästi edellistä pienempi ryhmä, sillä siihen sijoittui vain neljä kirjoittajaa. Heille tärkeimpiä syitä olivat puolison toive kirkollisesta vihkimisestä ja se, että kirkkoon on mahdollista kutsua kaikki toivotut vieraat, toisin kuin maistraattiin. Myös tuttu ja tärkeä pappi oli tärkeä – siviilivihkiminen olisi voinut olla mahdollinen vaihtoehto, mutta asian ratkaisi se, että tuttu pappi haluttiin ja saatiin vihkijäksi. *Juhlavuuden ja tunnelman hakijat* oli myös pieni ryhmä, sillä tähänkin ryhmään kuuluu neljä kirjoittajaa. He pitivät erityisen tärkeänä kirkkorakennusta kauniina ympäristönä ja vihkitoimituksen juhlallisuutta ja tunnelmallisuutta.

Seuraavassa luvussa ovat narratiivisen analyysin perusteella tekemäni fiktiiviset tyyppitarinat sekä tarkempaa kuvailua ja analyysia vastaajaryhmistä.

5 Narratiivinen analyysi kirkollisesti vihityistä

5.1 Ryhmä 1: Kulttuurin ja perinteiden arvostajat

5.1.1 Yleisimmät syyt

Tälle ryhmälle tärkeimmät syyt valita kirkollinen vihkiminen olivat ”*Kulttuuriin ja historiaan liittyvät syyt*”-luokkaan kuuluvat perustelut. Suurin merkitys oli kirkollisen vihkimisen perinteikkyydellä sekä sillä, että kirkollinen vihkiminen nähtiin vahvasti osana suomalaista kulttuuria. Näiden kulttuuriin ja historiaan liittyvien syiden lisäksi mainittiin joitakin tunteisiin ja sosiaalisiin syihin liittyviä tekijöitä.

Kulttuuriin ja historiaan liittyvät syyt

- Perinteet
- Osa suomalaista kulttuuria
- Kirkkorakennusten historiallisuus
- Kirkkorakennusten kauneus
- Jatkuvuuden tunne

Muita tälle ryhmälle tärkeitä syitä

- Perheen tai suvun toiveet
- Pyhyden tunne

Kuvio 1. Ryhmän 1 syyt.

5.1.2 Iidan tarina

Iidalla on aina ollut melko etäinen suhde kirkkoon. Lapsuuden kotikasvatuksessa uskonto ei ollut kovin paljon esillä, ja rippikoulun jälkeen kontakti omaan seurakuntaan on ollut melko olematon. Iida osallistuu kirkon tilaisuuksiin lähinnä läheisten kirkollisissa toimituksissa – muuten kirkko tai seurakunta ei ole osana arkielämää. Iida ei oikeastaan usko Jumalaan, tosin jonkinlaisen korkeamman voiman läsnäoloa hän pitää mahdollisena. Kirkon opetukset eivät ole hänelle läheisiä, eikä Iida koe voivansa sitoutua niihin. Kirkon jäsenyys ei näiden syiden takia tunnu hänestä kovin merkittävältä, mutta mahdollisuus päästä osalliseksi kirkollisiin toimituksiin on kuitenkin ollut syy pysyä jäsenenä suurimman osan elämästä. Täysi-ikäiseksi tultuaan Iida erosi kirkosta, mutta liittyi myöhemmin takaisin jäseneksi.

Kirkolliseen vihkimiseen päätyminen ei kuitenkaan ollut aivan itsestään selvää Iidalle, vaikka kirkolliset toimitukset ovatkin olleet tärkeä syy

jäsenyydelle. Iida ajattelee kirkon arvomaailman sotivan omaansa vastaan ainakin osittain. Paljon pohdintaa aiheuttava asia oli se, miten evankelis-luterilainen kirkko on suhtautunut samaa sukupuolta olevien avioliittoon sekä se, mitä huonoja seurauksia uskonnoilla ylipäätään on maailmassa ollut.

Lisäksi iso asia oli se, etteivät samaa sukupuolta olevat parit saa kirkollista vihkimistä. Koen sen vääryytenä ja ihmisoikeuksia loukkaavana.⁶⁸

Pidän huonona sitä, että uskonnon nimissä ja sen takia maailmassa on tehty ja tehdään niin paljon pahaa.⁶⁹

Myös Iidan oma passiivisuus kirkon suhteen lisäsi epävarmuutta valinnan suhteen. Miksi tulla vihityksi kirkossa, jos se ei muutenkaan ole osa elämää? Iida pohti, onko papin aamen hänelle niin välttämätön, että hän siksi päätyisi valitsemaan kirkollisen vihkimisen.⁷⁰

Iida ja hänen puolisonsa kuitenkin päätyivät kirkolliseen vihkimiseen. Pääsyy tälle oli se, kuinka vahva osa suomalaista kulttuuria ja perinteitä kirkkohäät ovat. Myös itse kirkkorakennuksen juhlavuus ja merkityksellisyys olivat tärkeitä seikkoja valintaa tehdessä.

Perinteiden ja kulttuurin takia sekä kirkkorakennusten historiallisuuden takia...Historia, kaunis ja mieleinen kirkkorakennus, jolla on lisäksi merkitystä suhteessamme, tietynlainen ikiaikaisuus/näin on ”aina” tehty, juhlallisuus.⁷¹

Omassa mielessäni olen aina pitänyt kirkkoa hienona ja juhlallisena paikkana, joka sopii häiden imagoon.⁷²

Itse koen ennemmin niin, että suomalaisessa yhteiskunnassa kirkollinen vihkiminen on osa suomalaista kulttuuria ja näin ollen halusin myös itse kirkollisen vihkimisen.⁷³

Vaikka Iida ei olekaan kovin varma siitä, mihin uskoo vai uskoko mihinkään, arvostaa hän pyhyyttä, joka kirkoissa tuntuu. Iida kirjoitti näin: ”Vaikka pidän itseäni hieman agnostikkona, uskon tietynlaiseen pyhyyteen ja ikuisuuteen.”⁷⁴

Tärkeänä itse vihkitöimituksessa Iida ja hänen puolisonsa pitivät rakkauden läsnäoloa ja näkymistä tilaisuudessa sekä sen osoittamista omalle rakkaalleen.

---

⁶⁸ K1.

⁶⁹ K9.

⁷⁰ K1.

⁷¹ K9.

⁷² K12.

⁷³ K20.

⁷⁴ K9.

Toimituksen henkilökohtaisuutta arvostettiin myös suuresti – erityisesti papin puheelle ja hänen toiminnalleen muutenkin annettiin paljon painoarvoa. Iidalle oli tärkeää, että toimitus tuntui juuri heidän näköiseltään, eikä samanlaiselta kuin kaikilla muillakin pareilla.

Pappi kuunteli hyvin, kun kerroimme asioita ja toiveitamme. Papin puhe oli todella hyvä ja meille suunnattu. Näin ollen vihkitilaisuuden tunnelma oli intiimi.⁷⁵

Tärkeintä oli, että pappimme oli suunnitellut puheensa juuri meitä varten, sillä meitähän siinä vihittiin.⁷⁶

Vihkitoimituksessa koin tärkeäksi erityisesti tahdon-sanan sanomisen ja sen että se toinenkin osoittaa suurta rakkautta minua kohtaan. Tärkeätä oli myös kuulla papin puhe, jossa sai kuunnella mitä joku muu ihminen meistä ajatteli sekä antoi neuvoja elämään.⁷⁷

Vaikka vihkimuodon valinta olikin hieman haastavaa, oli Iida kuitenkin päätökseen lopulta tyytyväinen. Kirkollisen vihkimisen perinteikkyys ja sen tärkeys suomalaisessa kulttuurissa olivat asioita, jotka eniten vaikuttivat päätökseen. Jälkeenpäin ajatellen kirkollinen vihkiminen oli parille oikein positiivinen kokemus.

5.1.3 Analyysi

Ryhmään kuuluvat arvostivat erityisesti kirkolliseen vihkimiseen liittyvää perinteikkyyttä ja jatkuvuutta. Ryhmään kuului esimerkiksi itseään agnostikoiksi kuvailevia, jotka kuitenkin kirkossa ollessaan kokivat jonkinlaisen pyhyden läsnäolon. Jatkuvuus ja tunne ikaikaisuudesta: se, että näin on tehty sukupolvi toisensa jälkeen, tuntui tärkeältä osalle tähän vastaajaryhmään kuuluvista. Hervieu-Légerin *religion as a chain of memory* -teoria sopiikin hyvin tämän ryhmän ajatusmaailmaan. Kirkollinen vihkiminen ei ole tärkeä uskonnollisten syiden takia, vaan perinteiden ja jatkuvuuden. Tämä ilmiö on hyvin havaittavissa tämän ryhmän vastaajien keskuudessa.

Toisaalta joillakin ryhmän vastaajista oli ajatusmaailmassaan sellaisia piirteitä, jotka viittaavat Hervieu-Légerin kuvailemaan ketjun katkeamiseen. Hervieu-Légerin mukaan uskonto on yhä useammin yksityinen asia, eikä esimerkiksi vanhempien uskonnollisuus välttämättä vaikuta lapsen uskonnollisuuteen.⁷⁸ Osalle tästä ryhmästä uskonto onkin ollut koko elämän ajan

---

⁷⁵ K20.

⁷⁶ K1.

⁷⁷ K12.

⁷⁸ Hervieu-Léger 2000, 134, 139.

hyvin etäinen asia, eikä se lapsuudenperheessäkään ollut juurikaan esillä. Oma uskonnollisuutta on siis kasvatuksesta saatujen vaikutteiden sijaan lähdetty rakentamaan itsenäisen etsinnän kautta. Uskonto ei heille ole niinkään suvussa kulkeva traditio – kirkolliseen vihkimiseenkin päädyttiin selvästi omien pohdintojen ja valintojen lopputuloksena. Esimerkiksi kirkkohäiden vahva ja perinteikäs asema suomalaisessa kulttuurissa saattoi olla ratkaiseva tekijä pohdinnassa kirkollisen ja siviilivihkimisen välillä.

Tämän ryhmän jäsenet kertoivat, että he eivät usko kristinuskon Jumalaan. Kuitenkin joissakin kirjoituksissa mainittiin, että he pitävät jonkinlaisen korkeamman voiman olemassaoloa mahdollisena. Tällainen ajattelu on monien tutkimusten mukaan yleistä Suomessa, kuten muuallakin Euroopassa. Esimerkiksi vuoden 2015 Gallup Ecclesiastican mukaan noin viidesosa suomalaisista uskoo Jumalaan, mutta eri tavalla kuin kirkko opettaa. Saman kyselytutkimuksen mukaan uushenkisyydelle tyypillinen ajattelu on lisääntynyt Suomessa. Noin kolmasosa vastaajista oli täysin tai osittain samaa mieltä esimerkiksi siitä, että on olemassa näkymättömiä maailmoja tai olentoja, jotka vaikuttavat meidän maailmassamme.⁷⁹

5.2 Ryhmä 2: Jumalan siunausta hakevat

5.2.1 Yleisimmät syyt

Tälle ryhmälle ehdottomasti merkityksellisimmät syyt valita kirkollinen vihkiminen liittyivät uskonnolliseen vakaumukseen. Useimmin mainittu syy oli Jumalan siunaus avioliitolle, mutta muitakin perusteluja esiintyi. Esimerkiksi uskon tärkeys elämässä oli mainittu monessa kirjoituksessa tärkeäksi syyksi. Monelle tähän ryhmään kuuluvalla kirkollinen vihkiminen oli itsestään selvä päätös – toisaalta joillakin vastaajista puoliso ei jakanut samaa vakaumusta, joten osalla vastaajista päätös vaati pohdintaa ja kompromisseja.

---

⁷⁹ Ketola 2016, 62–63, 71.

Uskonnolliseen vakaumukseen liittyvät syyt

- Jumalan siunaus avioliitolle
- Avioliitto on Jumalan asettama
- Halu mennä naimisiin Jumalan kasvojen edessä
- Uskon tärkeys elämässä
- Jumalan tuki avioliitolle
- Jumala/kirkko mukana elämän suurissa asioissa

Muita tälle ryhmälle tärkeitä syitä

- Kotikasvatuksen merkitys
- Perinteet
- Positiiviset kokemukset seurakunnasta

Kuvio 2. Ryhmän 2 syyt.

5.2.2 Nooran tarina

Nooralle usko Jumalaan on hyvin merkityksellistä: se on hänelle tärkeä arvo ja koko elämän perusta. Noora kuvailee seurakuntayhteyttään eläväksi, on aktiivisesti mukana seurakunnan toiminnassa ja osallistuu ahkerasti erilaisiin tilaisuuksiin. Lapsena Noora sai hyvin vahvan uskonnollisen kasvatuksen, jonka myötä kristilliset arvot ovat tulleet hänelle tärkeiksi ja elämää ohjaaviksi. Nooran puoliso jakaa samanlaiset arvot, joten esimerkiksi nykyään valtavirtaan nähden melko harvinainen toimintatapa, yhteiseen kotiin muuttaminen vasta häiden jälkeen, oli helposti yhdessä tehty päätös.

Uskonto ja seurakunta on aina ollut läsnä elämässäni.⁸⁰

Pidämme uskoa suurena arvossa elämässämme... Olemme käyneet paljon kirkossa koko elämämme ajan.⁸¹

Avioliiton solmimisen jälkeen muutamme yhteiseen kotiin.⁸²

Raamatun mukaan yhdessä asuminen ilman avioliittoa on kuitenkin synty, ja siksi halusimme mennä naimisiin. Eli jos Jumala ei olisi asettanut avioliittoa, ei sillä olisi merkitystä, olemmeko avioliitossa vai avoliitossa.⁸³

Kirkollinen vihkiminen oli Nooralle itsestään selvä valinta, muuta vaihtoehtoa ei edes ollut. Koska myös Nooran puolisoilla on samankaltainen, vahva kristillinen vakaumus, olivat he yhtä mieltä päätöksestä. Avioliitto on Jumalan asettama, joten hän halusi ehdottomasti avioitua Jumalan kasvojen edessä. Jumalan siunaus avioliitolle oli Nooralle erittäin tärkeää. Nooran luotto

⁸⁰ K18.

⁸¹ K3.

⁸² K3.

⁸³ K7.

Jumalan antamaan tukeen on hyvin vahvaa: hän uskoo saavansa Jumalalta apua erityisesti silloin, kun avioliitossa tullaan elämän myötä kohtaamaan vaikeampia aikoja.

Jos kohtaamme avioliitossamme vaikeita aikoja, tuo minulle turvaa ajatus siitä, että Jumala auttaa meitä saamaan asiat taas paremmalle tolalle.⁸⁴

Tarvitsemme avioliitollemme Jumalan siunauksen. Meille avioliitto on niin pyhä ja arvokas, ettei sitä voida solmia muualla kuin Herran huoneessa.⁸⁵

...avioliitossa ja elämänmittaisessa kumppanuudessa koen saavani turvaa ja voimaa siitä ajatuksesta, että emme ole asian kanssa yksin, vaan jonkun meitä suuremman tukemina.⁸⁶

Nooran melko konservatiivisista arvoista johtuen papin valitseminen oli merkityksellistä: hän ei hyväksy naispappeutta, joten miespapin saaminen vihkijäksi oli tärkeää.⁸⁷ Toimituksessa ehdottomasti tärkeintä Nooralle oli Jumalan siunaus. Merkittävää oli myös se, että Jumala yhdistää miehen ja naisen aviopariksi, jolloin yhteinen elämä voi kunnolla alkaa.

Mielestäni vihkitoimituksessa on tärkeintä ja upeinta se, että saamme olla yhdessä alttarilla kaikkivaltiaan Jumalan edessä hakemassa Hänen siunaustaan liitollemme.⁸⁸

Tärkeintä kirkollisessa vihkimisessä on Jumalan siunaus, liiton vahvistus/miehen ja naisen yhdistäminen Hänen edessään.⁸⁹

Vihkimuodon valinta oli siis Nooralle ja hänen puolisolleen helppoa. He myös saivat toimituksesta juuri sen mitä halusivatkin: Jumalan siunauksen liitolle ja yhteisen elämän virallisen aloittamisen Jumalan kasvojen edessä.

5.2.3 Elinan tarina

Niin kuin Nooralle, myös Elinalle usko Jumalaan on tärkeä osa elämää – kuitenkin hänen suhteensa uskoon ja Raamattuun ei ole yhtä konservatiivinen. Lapsuudenkodissa Elina sai maltillisen kristillisen kasvatuksen seurakunnan kerhon ja iltarukouksen opettelun muodossa. Nuorena hän oli erityisen aktiivinen kirkon toiminnassa rippikoulussa syttyneen innostuksen myötä. Nuoruusvuosien jälkeen aktiivisuus ja osallistuminen seurakunnan toimintaan on selvästi vähentynyt. Tietysti ainakin suurina juhlapyhinä ja läheisten toimituksissa

---

⁸⁴ K8.

⁸⁵ K3.

⁸⁶ K11.

⁸⁷ K13.

⁸⁸ K13.

⁸⁹ K19.

kirkossa käydään, ajan ja jaksamisen mukaan muulloinkin. Usko ja seurakunta ovat aina enemmän tai vähemmän läsnä Elinan arkielämässä.

Olen pienestä saakka ollut vähintään tapakristitty ja uskonut Jumalaan. Olen ollut seurakunnan päiväkerhossa.⁹⁰

Oma uskonnollinen heräämiseni tapahtui rippikoulussa...Tällöin myös osallistuin kirkon järjestämiin tilaisuuksiin huomattavasti enemmän kuin nykyään.⁹¹

...työni puolesta olen monipuolisesti mukana seurakunnan arjessa ja juhlassa. Vapaa-ajallani olen viime aikoina käynyt sen takia vähemmän seurakunnan tilaisuuksissa.⁹²

Jos päätös olisi ollut yksin Elinan, olisi kirkollinen vihkiminen ollut selvä päätös ilman turhia pohdintoja. Elinan mies on kuitenkin vakaumuksellinen ateisti, mikä aiheutti etenkin suhteen alkuaikoina haasteita vakaumusten törmätessä toisiinsa. Suhteen edetessä molemmat ovat hiljalleen tottuneet tekemään kompromisseja. Kirkollinen vihkiminen ja erityisesti Jumalan siunaus avioliitolle olivat Elinalle niin tärkeitä, että puoliso suostui kompromissiin tässä tilanteessa ja liittyi kirkkoon vihkimistä varten.

Sulhanen on täysateisti...Hänelle uskonto on kuitenkin enemmän ahdistava asia ja hän ei ymmärrä sitä ollenkaan. Tämä oli varsinkin suhteen alkuaikana aika iso ongelma meille ja ehkä varsinkin minulle.⁹³

Mieheni tulee mukaan minulle tärkeimpiin tilaisuuksiin...mutta ei itsenäisesti osallistu mihinkään seurakunnan toimintaan...Tiedän kuitenkin myös, että jos hän saisi valita, eikä minulle olisi väliä, niin se olisi maistraatissa.⁹⁴

Ehdottomasti tärkeintä vihkimisessä Elinalle oli siis saada Jumalan siunaus liitolle. Tärkeää on myös se, että Jumala on mukana elämän suurissa asioissa ja tukee niissä. Elinalla oli toiveita myös toimituksen sisällölle ja toteuttamiselle.

Meillä on tuttu pappi, ystävänä opiskeluajoilta... En halua toimitukseen mitään teologista kikkailua, mutta haluaisin osallistaa läheisiämme mahdollisimman paljon.⁹⁵

Mielestäni tärkeää on, että mukana on jotain henkilökohtaista. Esimerkiksi kappale, jolla kävelemme alttarille tai joka soi vihkitoimituksessa.⁹⁶

---

⁹⁰ K17.

⁹¹ K17.

⁹² K8.

⁹³ K18.

⁹⁴ K8.

⁹⁵ K18.

⁹⁶ K14.

Koska kirkolliset toimitukset olivat Elinalle entuudestaan hyvin tuttuja, hän halusi tehdä tilaisuudesta mahdollisimman henkilökohtaisen ja läheisiä osallistavan. Merkitystä oli myös niillä kaikilla seurakuntaan ja kirkkoon liittyvillä hyvillä kokemuksilla, joita Elina on ehtinyt elämänsä aikana saada runsaasti. Kirkko on tuttu ja turvallinen, ja naimisiinmeno siellä tuntui hyvältä ja luontevalta.

5.2.4 Analyysi

Tätä selvästi suurinta ryhmää varten koin tarpeelliseksi muodostaa kaksi eri tyyppitarinaa. Jokaisella ryhmään kuuluvalla oli samanlaisia syitä valita kirkollinen vihkiminen, mutta ryhmän jäsenet jakautuivat luontevasti kahteen toisistaan poikkeavaan ryhmään. Yksi tarina ei olisi kuvannut tarpeeksi hyvin tähän ryhmään kuuluvia, joiden joukossa oli sekä hyvin konservatiivisia että liberaaleja kristittyjä. Osalla usko oli vahvasti läsnä arkielämässä, kun taas osalla se kulki mukana elämässä, mutta ei kuitenkaan niin suuressa osassa kuin toisilla.

Konservatiivisemmat tähän ryhmään kuuluvat pitivät kirkollista vihkimistä itsestään selvänä. Uskonnolliseen vakaumukseen liittyvät syyt olivat hyvin korostuneita heidän ajattelussaan: avioliitto on Jumalan asettama eikä tätä liittoa voi solmia muualla kuin Jumalan kasvojen edessä. Yksi vastaajista piti Raamatun ja Jumalaa niin suurina auktoriteetteina, että se oikeastaan oli syy koko naimisiinmenoon, ei vain kirkolliseen vihkimiseen: ”Raamatun mukaan yhdessä asuminen ilman avioliittoa on kuitenkin synty, ja siksi halusimme mennä naimisiin. Eli jos Jumala ei olisi asettanut avioliittoa, ei sillä olisi merkitystä, olemmeko avioliitossa vai avoliitossa.”⁹⁷

Ryhmän konservatiivisemmilla jäsenillä puoliso jakoi usein samankaltaisen ajatus- ja arvomaailman, jolloin päätös kirkollisesta vihkimisestä oli hyvin helppo ja jopa itsestään selvä. Liberaalimmilla oli kuitenkin puolisoitten välillä enemmän eroja uskonnollisuuden kannalta. Pohdintaa, kompromissien tekoa ja jopa ongelmia aiheutui, jos toinen pariskunnasta olikin kirkkoon kuulumaton ateisti. Ei ole kovin harvinaista, että kirkkoon liitytään puolison toiveesta ennen kirkkohäitä. Juha Kauppisen Takaisin kirkkoon -tutkimuksesta käy ilmi, että Tampereella vuosina 1996, 2001 ja 2006 kirkkoon liittyneistä 13 prosenttia liittyi kirkkoon juuri kirkkohäiden takia.⁹⁸ Samoin kuin omassa aineistossani, myös Kauppisen

---

⁹⁷ K7.

⁹⁸ Kauppinen 2008, 78.

huomattavasti suuremmassa otannassa morsian toivoi kirkkohäitä sulhasta useammin. Kauppisen mukaan monet kumppaninsa toiveesta kirkkoon liittyneet olivat pysyneet kirkon jäseninä vielä vuosia myöhemminkin. Osalla liittyneistä häät olivat peruuntuneet liittymisen jälkeen, mutta kirkon jäseneksi jäätiin kuitenkin. Tosin niissä tilanteissa, joissa kirkkoon liittyminen oli tuntunut hyvin vastenmieliseltä, jäsenyys jäi ymmärrettävästi lyhyeksi ja kirkosta erottiin pian vihkimisen jälkeen.⁹⁹

Ryhmän erilaisia jäseniä yhdistävä tekijä on se, millainen suhde heidän ajattelullaan on Schechnerin performanssiteoriaan. Ryhmään kuuluvat vastaajat hakivat rituaalista todellista vaikuttavuutta elämäänsä. Kirkollisen vihkimisen kautta saatavalla Jumalan siunauksella koettiin olevan todellisia seurauksia. Siunaus auttaisi heitä avioliiton vaikeina aikoina ja Jumala tukisi vaikeuksien voittamisessa. Performanssin vaikuttavuudella oli siis suurempi merkitys tämän ryhmän jäsenille kuin performanssin viihdyttävyydellä. Toki myös viihdyttävyydellä oli oma roolinsa vihkimisessä, sillä moni halusi muokata rituaalia omanlaisekseen esimerkiksi läheisten osallistumisella toimitukseen tai jonkin henkilökohtaisesti merkittävän laulun esittämisellä.

5.3 Ryhmä 3: Sosiaalisten syiden kannustamat

5.3.1 Yleisimmät syyt

Sosiaalisten syiden kannustamana kirkollisen vihkimisen valinnoita oli melko vähän. Vain muutamalla sosiaaliset syyt olivat pääperusteena valinnan tekemisessä, mutta osasyinä useammin. Puolison toive saattoi olla hyvin tärkeä peruste kirkolliseen vihkimiseen päätymisessä, mutta muiden läheisten ja suvun toiveet olivat vain pienempiä osasyitä.

---

⁹⁹ Kauppinen 2008, 78.

Sosiaaliset syyt

- Tärkeää puolisolle
- Perheen tai suvun toiveet
- Tuttu vihkijä
- Positiiviset kokemukset seurakunnasta
- Kotikasvatuksen merkitys
- Mahdollisuus kutsua paljon vieraita

Muita tälle ryhmälle tärkeitä syitä

- Jumalan siunaus
- Tunnelmallinen tilaisuus
- Juhlallisuus

Kuvio 3. Ryhmän 3 syyt.

5.3.2 Antin tarina

Antin suhde kirkkoon on ollut vaihteleva. Kotona saatu kasvatus oli tavanomaisen kristillinen kasteineen, iltarukouksineen ja seurakunnan kerhoineen. Hän on aina kuulunut kirkkoon, mutta osallistuminen kirkon tilaisuuksiin on rippikoulun jälkeen rajoittunut lähinnä perheen, suvun ja muiden läheisten kirkollisiin toimituksiin. Antti ei ole aivan varma siitä, uskooko kristinuskon Jumalaan vai ei – tosin jonkinlaisen korkeamman voiman olemassaolo tuntuu mahdolliselta.

Vaikka en itseäni kristityksi lokeroisikaan niin koen jonkinlaisen jumaluuden olemassaolon... Suhteeni kirkkoon on ollut hieman vaihtelevaa. Lapsena uskonto ja kirkko eivät kiinnostaneet juuri ollenkaan ja kirkko oli pakkopullaa. Teininä olin melko kriittinen kirkkoa kohtaan, mutta kävin riparin ja isoskoulutuksen (isosenä en kuitenkaan ollut). Aikuisena käyn kirkossa lähinnä vain sukulaisten/tuttujen toimituksissa. Saatan ehkä käydä vaimon mukana joskus harvoin.¹⁰⁰

Minulla ei silti ole vahvaa uskon vakaumusta, vaan kirkossa tulee käytyä lähinnä jouluna.¹⁰¹

Juhlapyhinä tulee käytyä varsinaisesti kirkossa ja tietysti kummilasten kautta on tullut erilainen kosketuspinta kasteeseen.¹⁰²

Tärkein syy kirkollisen vihkimisen valitsemiselle oli puolison toive siitä. Antin puolisollla on kristillinen vakaumus, ja puolisolle kirkollisen vihkitöimituksen valitseminen oli erittäin tärkeää. Antilla itselläänkään ei kuitenkaan ollut mitään sitä vastaan, sillä hänen suhteensa kirkkoon on ollut aikuisiällä neutraali. Pohdittuaan asiaa Antti koki, että tässä asiassa voitaisi hyvin

---

¹⁰⁰ K21.

¹⁰¹ K10.

¹⁰² K16.

toimia hänen kumppaninsa toiveen mukaisesti, koska asia oli hänelle itselleen niin neutraali. Kirkon erityinen tunnelma ja juhlavuus olivat myös Antille tärkeitä asioita, samoin tuttu pappi joka suostui vihkimään pariskunnan.

Puoliso halusi ehdottomasti (isot) kirkkohäät.¹⁰³

Vaimoni on uskovaisempi kuin minä, joten hänelle oli tärkeää valita kirkko ja Jumalan edessä vihkiminen. Itsekin pidän kirkkoa hyvin juhlallisena.¹⁰⁴

Pappina tulee olemaan rippikouluni kesäteologi, jota itse halusin pyytää papiksi ehdottomasti...Jonkin verran ”automaattiseen” kirkkoviikimisen valintaan vaikutti varmasti myös kirkkojen hieno tunnelma jo yksinään.¹⁰⁵

Toimituksessa merkittäviä asioita Antille olivat vihkimiseen mukaan saatu henkilökohtaisuus sekä parin toisilleen tekemät lupaukset. Antti piti yhtenä tärkeimmistä asioista sitä, että pappi oli kirjoittanut vihkipuheen juuri tälle pariskunnalle. Puheen ja toimituksen muidenkin osien henkilökohtaisuuden vuoksi tilaisuus tuntui hänestä hyvin intiimiltä.¹⁰⁶

Vihkiminen oli henkilökohtainen, koskettava mutta myös rento ja jopa hauska. Lisäksi pappi pyysi vieraita pitämään hääparista jatkossakin huolen ja vieraat pääsivät omalta osaltaan sanomaan tähän tahdon.¹⁰⁷

Tärkeintä toimituksessa oli siunaaminen ja toisillemme lupautuminen.¹⁰⁸

Uskostaan epävarmalle Antille myös avioliiton saama Jumalan siunaus tuntui kuitenkin hyvältä ja tärkeältä. Päätös kirkollisesta vihkimisestä ei kaduttanut missään vaiheessa, vaikka Antilla itsellään ei ollut vahvaa tarvetta sen valitsemiselle. Vaikka valinta tehtiinkin lopulta Antin kumppanin toiveen mukaan, oli siinä kuitenkin mukana hänen omaa subjektiivista pohdintaansa.

5.3.3 Analyysi

Tähän ryhmään kuuluvista osa kertoi epävarmuudestaan sen suhteen, uskooko kristinuskon Jumalaan vai ei. Jotkut kertoivat uskovansa ”jonkinlaiseen jumaluuteen”. Osa kertoi uskovansa Jumalaan, mutta eri tavalla kuin evankelis-luterilainen kirkko opettaa. Nämä molemmat ovat yleisiä ajattelutapoja suomalaisten keskuudessa. Kuten aiemmin on jo mainittu, noin viidesosa

---

¹⁰³ K10.

¹⁰⁴ K21.

¹⁰⁵ K16.

¹⁰⁶ K1.

¹⁰⁷ K10.

¹⁰⁸ K21.

suomalaisista uskoo Jumalaan, mutta eri tavalla kuin kirkko opettaa.¹⁰⁹ On kuitenkin huomioitava, että ihmisten käsitykset siitä, millainen kirkon opettama Jumala on, eroavat toisistaan. Jonkun ajatukset Jumalasta saattavat hyvinkin olla kirkon oppien mukaisia, vaikka hänen oman käsityksensä mukaan näin ei olisi.

Tähän ryhmään sijoittuneiden keskuudessa kirkon toimintaan osallistuminen oli hyvin vähäistä. Oman uskon ollessa epävarmaa tai jopa olematonta ei esimerkiksi jumalanpalveluksiin osallistuminen tuntunut tarpeelliselta. Kirkossa käydäänkin lähinnä omien tai läheisten kirkollisten toimitusten yhteydessä. Tämä on hyvin yleinen ilmiö Euroopassa: suuri osa eurooppalaisista pitää kirkkoa hyödyllisenä sosiaalisena instituutiona, jonka puoleen enemmistö ihmisistä kääntyy muutaman kerran elämässään. He eivät kuitenkaan usein ajattele sitä, että kirkko saattaa jossain vaiheessa kadota ilman aktiivista osallistumista.¹¹⁰

Kirkollisen vihkimisen valitseminen muiden ihmisten miellyttämiseksi oli aineistossani melko harvinaista. Jos joku muu ihminen vaikutti valintaan, oli se silloin oma puoliso. Perheen ja suvun toiveet kyllä mainittiin joissakin kirjoituksissa, mutta tärkeimpien syiden joukkoon ne eivät kuuluneet. Tämä ensisijaisesti oman mielipiteen ja omien toiveiden mukaan toimiminen kuvaakin aikaamme hyvin. Paul Heelasin ja Linda Woodheadin mukaan nykyisessä modernissa kulttuurissa ihmiset määrittävät elämänsä omien subjektiivisten tarpeidensa ja kokemustensa mukaan. Ihmiset eivät profiloitu yhteisön jäseneksi ja osaksi tradition jatkumoa yhtä paljon kuin aiemmin. Tätä kutsutaan modernin kulttuurin massiiviseksi subjektiiviseksi käännteeksi.¹¹¹ Tähän ryhmään kuuluvien vastaajien keskuudessa tämä ilmiö näkyy hyvin. Vaikka tässä ryhmässä syyt valita kirkollinen vihkiminen ovat sosiaalisia, nämä sosiaaliset syyt nousevat nimenomaan subjektiivisen pohdinnan kautta. Mikä minulle on tärkeää, kenen mielipiteet otan valintaa tehdessä huomioon?

Tähän subjektiiviseen käännteeseen läheisesti liittyen myös individualisaatioteoria kuvaa hyvin tätä postmodernia aikaamme ja sille tyypillistä ajatusmaailmaa. Uskonnollinen individualismi soveltuu kuvailemaan tähän ryhmään kuuluvia ja heidän ajattelutapojaan. Tässä vastaajaryhmässä oli selvästi näkyvissä niin sanottu omalla tavalla uskominen, niin kuin aiemmin mainitsinkin. Tällä tavalla uskovien ajatusmaailmaa voisi kuvailla esimerkiksi

---

¹⁰⁹ Ketola 2016, 62.

¹¹⁰ Fokas 2008, 35.

¹¹¹ Heelas & Woodhead 2005, 2–4.

“ekspressiiviseksi individualismiksi”: heillä prioriteettina ovat yksilön tunteet ja intuitio. Aldridge kuitenkin pohtii, voiko uskonnollisuus ikinä olla täysin yksilöllistä. Taustalla voivat aina olla vaikuttamassa edes jonkinlaiset jaetut uskomukset ja käytännöt, sekä mahdollisesti yhteinen uskonnon harjoittaminenkin. Toisaalta tämä individualisoitunut uskonnollisuus sopii kuvailemaan hyvin protestanttisia suuntauksia. Yksittäinen uskova on kuitenkin aina vastuussa omasta spiritualiteetistaan, ja samalla hänellä on oikeus ja velvollisuus huolehtia omasta Jumala-suhteestaan.¹¹²

5.4 Ryhmä 4: Juhlavuuden ja tunnelman hakijat

5.4.1 Yleisimmät syyt

Tässä ryhmässä kirkollisen vihkimisen valinnassa korostettiin erilaisia tunteisiin liittyviä syitä. Monella tähän ryhmään kuuluvalla kirjoittajalla oli vastauksissaan myös uskontoon liittyviä syitä, erityisesti Jumalan siunauksen tärkeyttä, mutta tunteisiin liittyvät syyt olivat selvästi tärkeimpiä valintaa tehdessä. Tämä ryhmä oli pienin ryhmä. Monilla muihinkin ryhmiin kuuluvilla tunteisiin liittyviä syitä esiintyi runsaasti, mutta useimmilla ne olivat vain osatekijöitä päätöksessä.

Tunteisiin liittyvät syyt

- Tunnelmallinen tilaisuus
- Muistot tietystä kirkosta
- Juhlallisuus
- Kaunis ympäristö
- Unelmien toteutuminen
- Maistraatti epämiellyttävä vaihtoehto
- Painokkaampi ja vakavampi vihkeminen

Muita tälle ryhmälle tärkeitä syitä

- Perinteet
- Jumala/kirkko mukana elämän suurissa asioissa
- Positiiviset kokemukset seurakunnasta

Kuvio 4. Ryhmän 4 syyt.

5.4.2 Suvin tarina

Suhteessa uskoon ja kirkkoon Suvi kuvailee itseään tavalliseksi tapaluterilaiseksi. Suvin lapsuudenperhe oli myös tapaluterilainen, ja samat tavat ovat säilyneet

¹¹² Aldridge 2007, 190–191.

aikuisuuteen asti: hän käy kirkossa esimerkiksi laulamassa kauneimpia joululauluja ja läheisten toimitusten yhteydessä. Lapsuudenuskon ja rippikouluiän innostuksen hiivuttua kirkon toimintaan osallistuminen on vähentynyt huomattavasti, mutta kirkon merkitys elämän käännekohdissa on edelleen suuri. Vaikka kirkko ei arkielämässä olekaan niin vahvasti läsnä, on Suvi suhtautunut kirkkoon aina positiivisesti. Suvi on kuitenkin aina halunnut pysyä kirkon jäsenenä ja maksaa kirkollisveroa. Hän pitää mahdollisuutta osallistua kirkollisiin toimituksiin tärkeänä. Samoin Suvin mielestä mahdollisuus esimerkiksi kirkon perheneuvontapalveluiden käyttämiseen on tärkeää.

Olen toiminut aikanani isosena ja kirkon kerhojen vetäjänä.¹¹³

Käyn kirkossa silloin tällöin joulun aikaan mm. laulamassa kauneimpia joululauluja.¹¹⁴

Suhteeni kirkkoon ja seurakuntaan on tyyni. Koen seurakunnan ja kirkon läheisenä ja tärkeänä erityisesti elämän suurissa murroskohdissa ja rituaaleissa, mutta arjessa kirkolla ei ole minun elämässäni suurta merkitystä. Kirkko on minulle nimenomaan se käännekohtien läsnäolija. Kuulun kirkkoon silti ylpeänä.¹¹⁵

Suville ja hänen kumppanilleen kirkollisen vihkimisen valitseminen oli itsestään selvää, eikä siviilivihkimistä oikeastaan edes pidetty vaihtoehtona.

Päädyimme kirkolliseen vihkimiseen, koska se tuntui minusta morsiamesta ainoalta oikealta vaihtoehdolta ja miehelläkään ei ollut vastaansanomista.¹¹⁶

...maistraatti ei tuntunut meidän jutulta.¹¹⁷

Sekä kirkkorakennuksen kauneus että vihkiseremonian juhlavuus olivat tärkeitä asioita, jotka nostivat kirkollisen vihkimisen siviilivihkimistä pariskunnalle paremmin vaihtoehdoksi. Suvin pitkään haaveilema päivä prinsessana sai hyvät puitteet kauniissa kirkossa.

Ja onhan kirkkohäät ja hääjuhla kaikinensa mahdollisuus viettää päivä prinsessana.¹¹⁸

Halusimme tunnelmallisen juhlan, missä on muutakin kuin tahdon-kysymykset.¹¹⁹

---

¹¹³ K10.

¹¹⁴ K2.

¹¹⁵ K15.

¹¹⁶ K15.

¹¹⁷ K2.

¹¹⁸ K10.

¹¹⁹ K2.

Kirkko tuntuu olevan rakennuksena juuri oikeanlainen ja sen tarjoama sisältö myös.¹²⁰

Toisaalta myös näitä esteettisiä syitä syvällisempiäkin perusteita oli päätöksen taustalla: Suvi pitää tärkeänä sitä, että kirkko on mukana elämän suurissa hetkissä. Myös kirkkohäiden perinteikkyys vahvisti valintaa.

Valintaan vaikutti se, että kirkko on ollut molempien elämässä vahvasti läsnä juuri suurissa elämänmuutoksissa.¹²¹

Meille se oli myös sitä, että iloisia juhlia ja juhlanaiheita on nykyään niin vähän että tällaiset ilonaiheet ovat tervetulleita.¹²²

Valintaan vaikutti varmasti alitajuntaisesti se tunne, että kirkossa tällainen juhla on juhlallista ja perinteistä sitoa.¹²³

Vaikka Suvun tärkeimmät syyt valita kirkollinen vihkiminen liittyivät kirkkorakennuksen ja itse toimituksen kauneuteen ja juhlavuuteen, oli valinta kuitenkin monisyisempi. Taustalla vaikuttivat monet erilaiset asiat, joiden ansiosta päätös oli Suvulle ja hänen kumppanilleen selkeä.

5.4.3 Analyysi

Harva tähän ryhmään kuuluva kuvaili itseään uskonnolliseksi – kirkko ja usko eivät ole läsnä arkielämässä. Ryhmälle on tyypillistä, että kirkon odotetaan ja halutaan olevan läsnä elämän suurissa ja ainutlaatuisissa tilanteissa: avioliittoon vihkimisen lisäksi muitakin kirkollisia toimituksia arvostetaan. Ryhmää kuvaa hyvin teoria sijaisuskosta.¹²⁴ Itse ei juurikaan koeta tarvetta tai halua olla kirkon kanssa tekemisissä muuten kuin erityistilanteissa, mutta kirkon halutaan kuitenkin olevan olemassa sitä hetkeä varten, kun sitä tarvitaan. Muut, aktiivisemmat kirkon jäsenet osallistuvat kirkon arkipäiväiseen toimintaan, käyvät jumalanpalveluksissa ja niin edelleen, jolloin näille epäaktiivisille jäsenille on tarjolla palveluita elämän käännekohdissa ja tärkeissä rituaaleissa.¹²⁵ Tämä ryhmä sijoittuu uskonnollisuutensa suhteen suomalaisten maltilliseen enemmistöön – suuri osa suomalaisista kuuluu kirkkoon ja suhtautuu siihen muutenkin myönteisesti, mutta syyt tälle eivät välttämättä ole uskonnollisia.¹²⁶ Syitä jäsenyydelle voivat

---

¹²⁰ K15.

¹²¹ K15.

¹²² K10.

¹²³ K15.

¹²⁴ Berger 2008, 15.

¹²⁵ Berger 2008, 15.

¹²⁶ Ketola 2011, 23.

uskonnollisuuden sijaan olla esimerkiksi mahdollisuus kirkollisiin toimituksiin ja kirkon avustustyön tukeminen. Nämä syyt ovat samoja, jotka esimerkiksi Haastettu kirkko -nelivuotiskertomuksen mukaan ovat suomalaisten tärkeimpiä syitä kuulua evankelis-luterilaiseen kirkkoon.¹²⁷

Tämän ryhmän kuvailemiseen sopii myös ilmiö *belonging without believing*, kuuluminen ilman uskomista. Tämä Euroopassa, erityisesti Pohjois-Euroopassa, yleinen ilmiö liittyy samoihin asioihin kuin aiemmin mainittu sijaisusko.¹²⁸ Vaikka tämän ryhmän jäsenet olivat melko epäaktiivisia kirkon toiminnassa eivätkä kaikki välttämättä Jumalaan uskoneetkaan tai usko oli hyvin epävarmalla pohjalla, saattoivat he pitää itseään kristittyinä. Esimerkiksi yksi vastaajista kertoi, että niin sanottuja julkiuskovaisia hän ja hänen puolisonsa eivät ole. Kuitenkin he puhuvat silloin tällöin kotona uskonasioista ja kasvattavat lapsensakin kristillisesti. Vaikka he eivät osallistu kirkon toimintaan, on kirkkoon kuuluminen kuitenkin erittäin tärkeää. Abby Dayn mukaan tällaista ilmiötä on havaittu eurooppalaisessa kristillisyydessä. Ollakseen kristitty ei välttämättä tarvitse uskoa kristillisiin oppeihin tai osallistua enää kirkon toimintaan – kaste ja esimerkiksi lapsena tapahtunut kirkon toimintaan osallistuminen riittävät siihen, että yksi osa identiteettiä on olla kristitty.¹²⁹

Aiemmin esiteltyyn Schechnerin performanssikäsitykseen liittyen tällä ryhmällä korostui vihkimisrituaalin viihdyttävä puoli. Rituaalista haettiin juhlavuutta, tunnelmaa ja esteettisesti miellyttävää ympäristöä. Schechnerin mukaan performanssien sosiaalinen funktio on arjesta erottautuminen. Avioliiton solmiminen kirkossa auttaakin erottamaan performanssin arkielämästä aivan omaksi todellisuudekseen.¹³⁰ Varsinkin tälle muuten melko harvoin kirkossa käyvälle ryhmälle kirkkorakennuksesta on voinut tulla ensisijaisesti juuri näiden erityisten performanssien näyttämö.

---

¹²⁷ Palmu, Salomäki, Ketola & Niemelä 2012, 73.

¹²⁸ Berger 2008, 15.

¹²⁹ Day 2011, 72.

¹³⁰ Schechner 1988, 11.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Tämän pro gradu -tutkielman tulosten perusteella uskonnolliset syyt ovat selvästi tärkeimpiä syitä valita kirkollinen vihkiminen nykypäivän Suomessa. Noin puolet kirjoituspyyntöni vastanneista mainitsi kaikkein tärkeimmäksi valintaperusteeksi Jumalan siunauksen avioliitolle ja sijoittui näin ollen ryhmään *Jumalan siunausta hakevat*. Myös monia muita uskonnolliseen vakaumukseen liittyviä syitä tuli esille tämän tutkielman aineistossa. Näitä muita syitä olivat esimerkiksi Jumalan tuki avioliitolle sekä se, että avioliitto on Jumalan asettama. On melko yllättävää, että ennako-oletuksista poiketen uskonnolliset syyt kuitenkin nousivat näin suureen rooliin aineistoni perusteella. On mahdollista, että nämä ihmiset, joille uskonnolliset syyt ovat tärkeitä, pitivät aiheuttani erityisen kiinnostavana ja siksi juuri he vastasivat kirjoituspyyntöni. Toinen selitys uskonnollisten syiden korostumiselle voi kuitenkin liittyä siihen, millainen kirkollisten vihkimisten tilanne Suomessa nykyään on. Kirkollisten vihkimisten osuus kaikista vihkimisistä on laskenut voimakkaasti. Onkin siis luonnollista olettaa, että juuri uskonnollisia syitä korostavat ovat niitä, jotka edelleen haluavat solmia avioliittonsa nimenomaan kirkossa. Jos tilanne kehittyy edelleen samaan suuntaan, kirkollinen vihkiminen saattaa tulevaisuudessa olla korostetusti uskonnollisten ihmisten toimitus, kun taas tähän asti todennäköisesti harva on olettanut, että kirkkohäitä viettävä on varmasti uskonnollinen ihminen.

Lähes puolelle kirjoituspyyntöni vastanneista päätös valita kirkollinen avioliittoon vihkiminen oli hyvin selvä. Valintaa kuvailtiin monessa kirjoituksessa itsestään selväksi, eikä päätöstä tarvinnut oikeastaan edes pohtia. Erityisesti *Jumalan siunausta hakevissa* oli niitä vastaajia, joille valinta oli käytännössä automaattinen. Tällainen helppo, yhteinen päätös oli mahdollinen silloin, kun pariskunta jakoi keskenään samankaltaisen ajatus- ja arvomaailman sekä uskonnollisen vakaumuksen. Toisaalta tässäkin ryhmässä kaikille päätös ei ollut helppo, vaan ongelmia syntyi silloin, kun puoliso ei pitänytään samoja asioita tärkeänä vihkimisessä ja erityisesti silloin, kun puolisoiden uskonnolliset vakaumukset erosivat toisistaan. Myös ryhmässä *Juhlavuuden ja tunnelman hakijat* oli monia, joille päätös oli itsestään selvä ja helppo. Vaikka siviilivihkimisen suosio onkin 2000-luvulla ollut vahvassa nousussa, tilanne ei ole ollut tällainen tämänhetkisten vihkiparien koko elämän ajan. Nyt naimisiin menevien noin 20–30-vuotiaiden lapsuudessa kirkkohäiden viettäminen on kuitenkin ollut selvästi se tavallisin vaihtoehto. Kirkollinen vihkiminen saattaa siis

olla edelleen ensimmäisenä mieleen tuleva vaihtoehto. Tässä vaihtoehdossa voidaan sitten helposti pitäytyä, jos suurempia esteitä tai ongelmiaakaan ei asiaan liity. Voi olla, että myöhemmillä polvilla tilanne onkin jo toinen, kun koko heidän elämänsä ajan siviilivihkimisen suosio on ollut yhtä suuri tai jopa suurempi kuin kirkollisen vihkimisen.

Eniten erilaisia kirkollisen vihkimisen valitsemisen syitä oli luokassa *Tunteisiin liittyvät* syyt. Moni näistä syistä mainittiin useamman kirjoittajan teksteissä. Kuitenkin tämän kategorian syitä tärkeimpinä valintaperusteina pitävien ryhmä, *Juhlavuuden ja tunnelman hakijat*, oli pienin kaikista ryhmistä. Suurimmalla osalla vastaajista nämä tunteisiin liittyvät syyt olivat siis jollakin tasolla mukana päätöksenteossa, mutta hyvin harvalla ne nousivat kaikista tärkeimmäksi syyksi. Monen kirjoituksen perusteella vaikutti siltä, että nämä tunteisiin liittyvät syyt olivat toki tavallaan tärkeitä, mutta toisaalta melko kevyitä. Monella vastaajalla nämä syyt tulivat esille sivulauseessa, varsinaisen tärkeimmän syyn jälkeen. Tästä voisi päätellä, että avioliiton solmiminen koetaan niin tärkeäksi asiaksi, että kovin kevein perustein ei esimerkiksi vihkimuotoakaan valita. Tällöin hieman syvällisempien syiden voisi päätellä korostuvan kaikessa päätöksenteossa. Tietenkään kaikki näistä emotionaalisista syistä eivät ole pinnallisia – myös näiden joukkoon sijoittui syvällisemmiksi käsitettäviä syitä.

Tämän tutkielman perusteella sosiaaliset syyt eivät nousseet kovin tärkeiksi päätöstä tehdessä. Puolison toiveiden mukaan toimimista toki esiintyi, mutta muuten perheen tai suvun painostuksen vuoksi valinnan tehneitä ei juurikaan ollut. Muutamilla vastaajilla perheen ja suvun toiveet olivat kyllä osasyinä, mutta eivät ratkaisevassa asemassa päätöksenteon suhteen. Sosiaalisista syistä tärkeimmiksi nousivat omia tunteita lähellä olevat asiat, kuten tuttu vihkiä ja omat positiiviset kokemukset seurakunnasta. Tämä onkin hyvin tyypillistä myöhäismodernin ajan ihmiselle, joka usein määrittää elämänsä ja tekee suurimman osan valinnoistaan subjektiivisten tarpeidensa mukaan.¹³¹ Sosiaalisten syiden joukossa erityisesti papille ja hänen toiminnalleen asetettiin paljon painoarvoa. Tätä esiintyi kaikissa vastaajaryhmissä, suurimmalla osalla vastaajista. Papin toivottiin panostavan vihittävään pariin tutustumiseen ja näkevän jokaisen pariskunnan yksilönä. Vihkipuheen toivottiin olevan henkilökohtainen, eikä sellainen, että sen voisi lukea jokaisissa kirkkohäissä.

---

¹³¹ Heelas & Woodhead 2005, 2–4.

Kuuntelemista ja parin toiveiden huomioon ottamista pidettiin erittäin tärkeänä. Myös papin henkilökohtaiselle ajatus- ja arvomaailmalle asetettiin melko paljon odotuksia. Joku vastaajista piti tärkeänä, että heidän vihkipappinsa olisi suvaitsevainen ja esimerkiksi hyväksyisi samaa sukupuolta olevien pariin avioliitot. Toisaalta myös konservatiivisemmän suunnan papeille oli kysyntää: pari ajatusmaailmaltaan konservatiivisinta vastaajaa toivoi ehdottomasti miespappia ja arvosti sitä, että pappi pitäisi Raamatun sanaa oikeaoppisesti esillä. Papin merkitys on siis todellakin suuri. Tässä onkin hyvä mahdollisuus luoda kirkon jäsenille positiivisia kokemuksia, jotka edesauttavat heidän sitoutumistaan kirkkoon. Nykyisessä kirkolle melko epävakaa tilanteessa papit voisivat omalla toiminnallaan tehdä paljon sen eteen, että jäsenyydestään epävarmat ihmiset päättäisivät pysyä jatkossakin kirkon jäseninä.

Kirkolliset toimitukset ovat olleet selvästi yksi suomalaisten tärkeimmistä syistä kuulua kirkkoon.¹³² On kuitenkin kiinnostavaa pohtia, minkä takia toimitukset sitten ovat niin tärkeitä. Yhteen tässä tutkimuksessa muodostettuun ryhmään (*Kulttuurin ja perinteiden arvostajat*) kuuluvat pitävät toimituksia tärkeinä niiden perinteikkyyden ja niiden luoman jatkuvuuden tunteen takia. Hervieu-Légerin mukaan monelle tunne sosiaalisesta jatkuvuudesta on painavampi syy uskonnollisten perinteiden arvostamiselle kuin varsinaiset uskonnolliset syyt.¹³³ Miten tilanne tulee kehittymään? Jo nyt siviilivihkimisten suosio on noussut huimasti: lähivuosien uusista avioliitoista yli 40 prosenttia ja aivan lähiaikoina jopa yli puolet on solmittu siviilivihkimisenä.¹³⁴ Jos kehitys jatkuu samansuuntaisena, parin sukupolven päästä ei ehkä ole enää niin todennäköistä, että avioliittoa suunnittelevan parin vanhemmat tai isovanhemmat ovat avioituneet kirkollisesti. Samaan aikaan Hervieu-Légerin käsittelemä ”ketjun katkeaminen” hankaloittaa perinteiden siirtymistä eteenpäin: vanhemmat eivät välttämättä siirräkään uskonnollisia traditioitaan seuraavalle sukupolvelle, vaan päättävät, että lapsi saa itse etsiä uskonnon, johon haluaa liittyä. Tulevaisuudessa kirkkohäät eivät siis näiden tekijöiden vuoksi ehkä olekaan se perinteisin ja itsestään selvin vaihtoehto. Siviilivihkimisten yleistyessä niiden yhteyden uskoisi syntyvän uusia perinteitä ja tapoja, samoin kuin kirkolliseen vihkimiseen liittyviä tapoja voidaan siirtää siviilivihkimisessäkin käytettäväksi. Tällöin tämä kulttuuria

---

¹³² Palmu, Salomäki, Ketola & Niemelä 2012, 72, 78.

¹³³ Hervieu-Léger 2000, 84, 168.

¹³⁴ Kirkkohallitus 2016, 16.

ja perinteitä perusteluissaan korostava ryhmä saattaisi kääntyä hiljalleen enemmän siviilivihkimisen kannalle. Kirkon uusimmassa nelivuotiskertomuksessa onkin otettu esille tämä uskonnollisten perinteiden heikkoon siirtymiseen liittyvä huolenaihe. Seurakuntien tulisi aktiivisesti tukea vanhempia kasvattajina uskonnollisissa asioissa – toimitusten suosion laskulla kun voi olla hyvin vakavia seurauksia kirkolle.¹³⁵

Tämän tutkielman vastaajista siis vain muutama kertoi kuuluvansa kirkkoon ja valinneensa kirkollisen vihkimisen perinteiden takia. Suurimmalla osalla vastaajista syyt kuulua kirkkoon olivat jotain muuta: esimerkiksi oma usko, mahdollisuus kirkollisiin toimituksiin ja kirkon tekemä auttamistyö olivat tutkielmani aineistossa paljon yleisempiä syitä kuulua kirkkoon kuin perinteet. Tätä tutkimustulostani tukee Kati Niemelän artikkeli suomalaisen Y-sukupolven uskonnollisuuteen liittyen. Lähes kaikki tämän tutkielman informanteista ovat syntyneet 80- tai 90-luvulla ja näin ollen kuuluvat Y-sukupolveen. Tälle ikäluokalle tyypillisiä piirteitä ovat itsevarmuus, suvaitsevaisuus ja itsekeskeisyys. Y-sukupolveen kuuluvat eivät yleensä kaipaa muiden hyväksyntää, minkä seurauksena sosiaalisia sääntöjä voidaan rikkoa vanhempia sukupolvia helpommin.¹³⁶ Niemelän mukaan Y-sukupolvelle, toisin kuin vanhemmille sukupolville, perinteet ja kulttuuri eivät ole riittäviä syitä pysyä kirkon jäsenenä. Tämä haastaakin Pohjoismaiden uskonnollisuutta perinteisesti kuvailleet termit ”kuuluminen ilman uskomista” (*belonging without believing*) ja ”uskominen kuulumiseen” (*believing in belonging*).¹³⁷ Tämä sukupolvi aiheuttaa haasteita uskonnollisille yhteisöille. Ihmiset etsivät uskonnollisesta yhteisöstä ja uskonnosta yleensäkin jotain syvää, henkilökohtaista merkitystä. Jos sitä ei löydy, he eroavat yhteisöstä. Enää kirkosta eroaminen ei siis välttämättä kerro suuresta pettymyksestä tai negatiivisuudesta kirkkoa kohtaan – voi olla, että se ei vain täytä yksilön omia tarpeita.¹³⁸

Toisaalta teoria sijaisuskosta on hyvin sovellettavissa tämän tutkielman tuloksiin. Monella vastaajista oli sijaisuskolle tyypillisiä ajatuksia: itse ei osallistuta aktiivisesti kirkon toimintaan, mutta sitten erityistilanteissa koetaan tärkeäksi voida osallistua kirkolliseen toimitukseen.¹³⁹ Tätä ilmiötä esiintyi

---

¹³⁵ Ketola, Hytönen, Salminen, Sohlberg & Sorsa 2016, 257.

¹³⁶ Niemelä 2015, 174.

¹³⁷ Niemelä 2015, 183–184.

¹³⁸ Niemelä 2015, 184.

¹³⁹ Davie 2013, 143.

oikeastaan kaikissa muissa ryhmissä kuin *Jumalan siunausta hakevissa*. Tämä ilmiö onkin yleinen nykyään Pohjoismaissa, eikä ainoastaan kirkollisen vihkimisen kohdalla. Tavallisessa arkielämässä kirkko ei ole läsnä, eikä sen toimintaan osallistuta. Yleistyneen sijaisuskon vaikutusten voi ajatella hieman jo näkyvän Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tilanteessa. Kirkon asema ja tilanne eivät ole enää yhtä vakaita kuin silloin, kun kirkkoon kuului yli 80 prosenttia väestöstä ja osallistumisaktiivisuuskin oli suurempaa. Kun suuri joukko suomalaisia ei itse mitenkään edesauta kirkon toiminnan ylläpitoa vaan hakeutuu sen luokse vain muutaman kerran elämänsä erityistilanteissa, ei näiden palveluiden loputon tarjoaminen ole välttämättä enää niin itsestään selvää. Toisaalta sijaisuskon takia kirkkoa tarvitaan edelleen: kirkon rooli sijaisuskojana on tärkeä. Kirkkoa tuetaan esimerkiksi jäsenyyden muodossa, jotta se kuitenkin olisi olemassa, kun sitä tarvitaan.

Muutamalla vastaajalla kirkollisen vihkimisen valitseminen yhdistyi vahvasti suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Yksi vastaajista kirjoitti: ”Itse koen enemmän niin, että suomalaisessa yhteiskunnassa kirkollinen vihkiminen on osa suomalaista kulttuuria ja näin ollen halusin myös itse kirkollisen vihkimisen.” Kirkollinen vihkiminen voidaan siis yhdistää myös siihen, mitä on olla suomalainen ja mikä suomalaisessa kulttuurissa on tärkeää. Tällainen ajatusmaailma ilmentää kansalaisuskontoa: olen suomalainen, joten kuulun kirkkoon ja menen kirkossa naimisiin. Kirkolliset toimitukset osana suomalaisuutta osuvat hyvin Meredith McGuiren esittelemään määritelmään kansalaisuskonnosta: kansalaisuskonto ilmaisee kansakunnan koheesiota, ja siihen voivat sisältyä esimerkiksi erilaiset rituaalit.¹⁴⁰ Jouko Sihvon mukaan juuri kansalaisuskonto voikin olla se tekijä, joka saa suomalaiset osallistumaan kirkollisiin toimituksiin. Kansalaisuskonnon näkökulmasta voidaan ajatella, että Suomen kansalaisen odotetaan tukeutuvan kirkkoon elämän suurissa käännekohdissa.¹⁴¹ Hervieu-Légérin mukaan voidaan kysyä sitäkin, onko uskonto marginalisoitumassa niin, että sillä on merkitystä vain folkloreina, kulttuurisessa ja symbolisessa roolissa.¹⁴² Tätä kirkollisen vihkimisen suomalaiseen kulttuuriin yhdistämistä esiintyi kuitenkin vain muutamassa tekstissä. Lisääntyneen kirkosta eroamisen myötä evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyys osana suomalaista

---

¹⁴⁰ McGuire 1997, 191.

¹⁴¹ Sihvo 1992, 53.

¹⁴² Hervieu-Léger 2000, 89.

kulttuuria on nykypäivänä varmasti pienemmässä roolissa kuin aiemmin. Jäsenyyden merkitys on aiempaa pienempi erityisesti aiemmin mainitulla Y-sukupolvella.¹⁴³ Kirkolliset toimitukset osana kansalaisuskontoa voivat siis todennäköisesti menettää jatkossa merkitystään enemmänkin suomalaisen uskonnollisuuden muuttuessa entisestään.

Joillakin vastaajista näkyi se, että kirkollisen vihkimisen valitseminen liittyy vahvasti arvoihin. Osassa kirjoituksissa oli pohdintaa siitä, haluaako varmasti solmia avioliittonsa siinä instituutiossa, jonka arvomaailma ei välttämättä täysin kohtaa oman kanssa. Erityisesti samaa sukupuolta olevien pariin vihkiminen oli aihe, joka tuli esille monessa vastauksessa. Jotkut kirjoittajista mainitsivat, että kokevat kirkon tämänhetkisen kannan asiaan ihmisoikeuksia loukkaavana. Osa taas oli sitä mieltä, että samaa sukupuolta olevien pariin avioliittoja kannattavat papit toimivat vastoin Raamattua. Sekä kirkon työntekijät että seurakuntien jäsenet ovat mielipiteiltään vahvasti jakautuneita tämän asian suhteen – yhtenäisyyttä ja kaikkia miellyttävää ratkaisua tuskin on odotettavissa ainakaan lähitulevaisuudessa. Onkin kiinnostavaa nähdä, miten tämä erimielisyys tulee vaikuttamaan kirkollisiin vihkimisiin tulevaisuudessa. Ainakin kirkollisen vihkimisen valitseminen tai valitsematta jättäminen saattaa jatkossa olla aiempaa yleisemmin vahva kannanotto kirkon toimintaa kohtaan. Samoin Y-sukupolven ajatukset siitä, että kirkon tulisi olla juuri heidän omaan ajatusmaailmaansa sopiva, voi aiheuttaa kirkollisten vihkimisten suosion laskua jatkossakin – jos kirkko ei täysin vastaa yksilön toiveita ja odotuksia, kirkosta ja sitä kautta myös kirkollisista toimituksista irtaannutaan.

Niin kuin kirkollinen vihkiminenkin, myös kirkon jäsenyys voi tulevaisuudessa kertoa huomattavasti aiempaa enemmän jäsenen arvomaailmasta ja asenteista. Kun koko ajan harvempi suomalainen on evankelis-luterilaisen kirkon jäsen, kysymys jäsenyyden syistä muuttuu entistä kiinnostavammaksi. Tämän tutkielman informanttien joukossa oli joitakin, jotka eivät uskoneet Jumalaan ollenkaan tai ainakin usko oli epävarmaa. Jotkut myös kertoivat uskovansa, mutta omalla tavallaan, ei täysin kirkon oppeihin sitoutuen. Usko ”johonkin korkeampaan voimaan” tai ”jumaluuden olemassaoloon” nousi joissakin kirjoituksissa esille. Kuitenkin nämäkin vastaajat ovat tehneet sen päätöksen, että ovat pysyneet kirkon jäseninä. Yksi kirjoittajista oli kyllä välillä

---

¹⁴³ Niemelä 2015, 183–184.

eronnut kirkosta, mutta liittynyt myöhemmin takaisin. Miksi he sitten ovat kirkon jäseniä, vaikka eivät kristinuskon keskeisiin oppeihin usko? Osa näistä informanteista kertoi olevansa jäseniä, koska arvostaa kirkon tekemää avustustyötä ja haluaa tukea sitä jatkossakin kirkollisveron maksamisen kautta. Myös kirkon merkitys yhteiskunnalle mainittiin yhdessä vastauksessa: yhden kirjoittajan mielestä kirkon aatteet ja sen synnyttämä yhteisöllisyys ovat hyödyllisiä yhteiskunnan kannalta. Kirkon jäsenyys voidaan siis nähdä joissain tapauksissa myös kannanottona ja mielipiteen ilmaisemisenä – halutaan antaa tukea hyvää edistävälle instituutiolle, vaikka sen uskomuksia ei itse jaettaisikaan. Tämä myös loi pohjaa halulle tulla vihityksi kirkossa.

Kotona saadun uskonnollisen kasvatuksen merkitys oli tämän tutkielman tuloksissa melko pienessä roolissa. Tosin yllättävän moni oli kirjoittanut lapsuutensa ja nuoruutensa uskonnollisuudesta vastausteksteihinsä, vaikka niihin liittyen kirjoituspyynnössäni ei ollutkaan suoraa kysymystä. Tästä voi päätellä, että avioliittoon ja kirkolliseen vihkimiseen liittyvät kysymykset ovat tunteita herättäviä, ja vihkimiseen liittyvässä pohdinnassa esille nousee kaikenlaisia asioita elämän varrelta. Ainoastaan yksi informanteista mainitsi kotikasvatuksen merkityksen suoraan yhdeksi syyksi valita kirkollinen vihkiminen. Hänelläkään kotikasvatus ei ollut päätöksenteon kannalta katsottuna tärkein syy, vaan lähinnä taustalla vaikuttamassa valintaan. Muut vastaajat kirjoittivat kotona saadusta uskonnollisesta kasvatuksesta tai sen puuttumisesta lähinnä yhtenä tekijänä, joka on vaikuttanut heidän nykyiseen uskonnollisuuteensa tai uskonnottomuuteensa. Tämän tutkielman perusteella on vaikeaa vetää johtopäätöksiä uskonnollisen kasvatuksen suhteesta kirkollisiin toimituksiin ja niihin osallistumiseen. Vastaajien joukossa oli sekä niitä, jotka olivat lapsuudenperheessä saaneet vahvan kristillisen kasvatuksen että niitä, joiden kotona uskonto ei juurikaan ollut näkyvillä. Aineistostani on kyllä havaittavissa, että suuri osa vahvan kristillisen kasvatuksen saaneista oli nyt itse aikuisena uskonnollisia. Toisaalta ne, joiden kotona uskonto ei ollut esillä, eivät itsekään olleet yhtään uskonnollisia tai olivat sitä vain vähän ja epävarmasti.

Tämän tutkielman vastaajien keskuudessa avioliittoon vihkimisen siirtymäriittävaikutusta ei pidetty kovinkaan tärkeänä. Vileniuksen kahdenkymmenen vuoden takaisessa kyselytutkimuksessa noin kolmasosa kyselyyn vastanneista vihkipareista piti siirtymäriittävaikutusta yhtenä kristillisen

toimituksen valintaperusteena.¹⁴⁴ Omassa aineistossani tämä siirtymäriittävaikutus ei kuitenkaan näkynyt vastaajien päätöksenteossa. Yhtenä syynä tälle voisi olla se, että monet kirjoittajista olivat olleet yhdessä puolisonsa kanssa jo pitkään ja monella parilla oli lapsia. Naimisiinmeno ei siis aiheuttaisi kovin suurta elämänmuutosta ainakaan käytännön elämän tasolla. Toisaalta kirjoituspyynnössäni ei ollut suoraan tähän liittyvää kysymystä, kun taas Vileniuksen tutkimuksessa oli. Ehkä naimisiinmenon siirtymäriittävaikutus ei vastaajillani ollut yhtä tärkeä kuin Vileniuksen aineistossa, tai sitten ajatus siirtymäriitistä nousee mieleen lähinnä suoraan kysyttäessä.

Vihkimisen siirtymäriittävaikutus ei varsinaisesti noussut aineistostani esiin, mutta sen sijaan vihkimisen performanssin vaikuttavuus ja viihdyttävyyttä näkyvät tutkielmani tuloksissa. Schechnerin teorian mukaiset performanssin kaksi mahdollista aspektia, vaikuttavuus ja viihdyttävyyttä, olivat selvästi löydettävissä aineistostani.¹⁴⁵ Erityisesti *Jumalan siunausta hakevien* vastauksissa performanssin vaikuttavuus eli avioliittoon vihkimisen rituaalin todelliset vaikutukset olivat erittäin merkittäviä. Tähän ryhmään kuuluvat kokivat Jumalan siunauksen ja tuen avioliitolle olevan rituaalista tulevia todellisia seurauksia. Performanssin viihdyttävyyttä puolestaan arvostettiin eniten *Juhlavuuden ja tunnelman hakijoissa*. Omaan ja vieraiden viihtyvyyteen, vihkitoimituksen henkilökohtaisuuteen sekä miellyttäviin ulkoisiin puitteisiin panostettiin paljon tässä ryhmässä. Kaikkien vastaajaryhmien joukossa kuitenkin annettiin arvoa sekä vaikuttavuudelle että viihdyttävyydelle. Yksittäinen vastaaja saattoi hyvin pitää näitä performanssin molempia puolia omalla tavallaan tärkeänä – ne eivät sulje toisiaan pois.

Institutionaalinen uskonto nousi aineistostani esiin kahdesta näkökulmasta: toisaalta sen merkitys on vähentynyt, mutta toisaalta sillekin on edelleen paikkansa modernisoituneessakin maailmassa. Paljon uskontososiologisessa tutkimuksessa pinnalla ollutta institutionaalisen uskonnon heikkenemistä ei tule yliarvioida tai pitää itsestään selvänä, sillä myös vasta-argumentteja sitä kohtaan löytyy. Grace Davien mukaan erityisesti Pohjois-Euroopan luterilaisissa osissa edelleen tärkeät kirkolliset toimitukset ovat hyvää todistusaineistoa tätä ilmiötä vastaan. Elämänkaareen liittyvät juhlat saavat perheet ja yhteisöt tulemaan

---

¹⁴⁴ Vilenius 1997, 187.

¹⁴⁵ Schechner 1988, 30.

kirkkoon.¹⁴⁶ Tämä näyttää sen, että myös institutionaalinen usko voi edelleen olla tärkeä suurelle osalle ihmisistä – sen rooli ei vain arkielämän keskellä ole niin suuri. Tosin sen merkitys on laskenut, kuten esimerkiksi siviilivihkimisten yleistymisen kirkollisia vihkimisiä suosittumiksi kertoo. Kokonaan institutionaalisen uskonnon merkitys ei kuitenkaan ole kadonnut. Omat tutkimustulokseni tukevat tätä ajatusta institutionaalisen uskonnollisuuden merkityksen osittaisesta säilymisestä hyvin. Aineistostani nousi esille kirkon merkitys elämän suurissa käännekohtissa. Samoin vastauksissa mainittiin se, kuinka tärkeää on, että kirkollinen vihkiminen mahdollistaa kaikkien läheisten kokoontumisen yhteen avioliiton solmimista todistamaan. Kirkko on siis Suomessa siinä roolissa, että se kokoaa perheet ja suvut yhteen tärkeiden elämäntapahtumien – syntymän, avioliiton ja kuoleman – koskettaessa. Tavallisessa arkielämässä kirkko ei välttämättä ole kovin läheinen, mutta sen puoleen käännytään, kun elämässä tapahtuu jotain suurta ja merkittävää. Toisaalta tässä asiassa voidaan nähdä myös toinen puoli. Joissain tapauksissa kirkolla ja uskolla ei ole merkitystä elämässä, edes niissä suurissa hetkissä, vaan houkuttelevaksi aspektiksi nousevat aivan muut kuin henkiset ja hengelliset asiat. Päätös kirkolliseen toimitukseen osallistumisesta voidaan tehdä esimerkiksi kirkkorakennuksen esteettisyyden tai rituaalin juhlavuuden takia. Tämä ilmiö tuli esille omissa tutkimustuloksissani, vaikka se ei kovin yleistä ollutkaan. Tällaisestakin osallistumisesta voi toki olla kirkolle hyötyä: kunhan ihmiset saadaan edes jollakin tavalla kirkkoon, on kirkolla mahdollisuus saada heidät tyytyväisiksi ja sitä kautta tulemaan uudestaan.

Vaikka institutionaalinen uskonto ei siis olekaan kokonaan hävinnyt Suomesta, on uskonnollisten instituutioiden asema silti heikentynyt modernisaation myötä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yksilöiden uskonnollisuus olisi vähentynyt. Detlef Pollackin ja Gert Pickelin mukaan uskonnollisten instituutioiden merkityksen heikkeneminen kulkee käsi kädessä yksilöllisen uskonnollisuuden nousun kanssa. Individualisaatioteoriassa erotetaan uskonto ja kirkko toisistaan – yhden heikkeneminen ei automaattisesti tarkoita myös toisen heikentymistä. Toisaalta Steve Brucen mukaan uskonnon individualisoituminen johtaa väistämättä sekularisaatioon – kun uskonto on yksityinen asia, ei se siirry enää sukupolvelta toiselle. Brucen mukaan tämän

---

¹⁴⁶ Davie 2008, 171.

väistämätön seuraus on maallistumisen lisääntyminen.¹⁴⁷ Nykyaikana yksilöillä on uskonnollisten instituutioiden auktoriteetin vähennyttyä mahdollisuus päättää entistä enemmän itse uskonnostaan ja siitä, kuinka sitä harjoittaa ja mitä piirteitä ja asioita siihen haluaa sisällyttää.¹⁴⁸ Tämä uskonnon individualisoituminen näkyy aineistossani hyvin vahvasti. Lähes kaikissa narratiivisen analyysin pohjalta muodostuneissa ryhmissä voidaan havaita tätä yksilöllistä uskonnollisuutta. *Jumalan siunausta hakevat* oli oikeastaan ainoa ryhmä, jonka keskuudessa institutionaalinen uskonnollisuus korostui individualisoitunutta uskonnollisuutta enemmän. On kuitenkin huomattava, että tämä ryhmä oli selvästi isoin ryhmä ja näin ollen siihen mahtuikin enemmän erilaisia vastaajia kuin toisiin ryhmiin. Muissa ryhmissä oli enimmäkseen niitä, jotka sanoivat uskovansa Jumalaan, mutta jotka eivät osallistu kirkon toimintaan tavallisessa arkielämässään. Osa heistä oli epävarma uskostaan tai uskoi eri tavalla kuin kirkko opettaa, mutta osa puolestaan kertoi uskovansa kristillisen kirkon käsitykseen Jumalasta. Kuitenkaan evankelis-luterilainen kirkko uskonnollisena instituutiona ei kuulunut heidän arkielämäänsä. Uskonnon harjoittaminen oli monelle yksityinen asia, ja kirkko kuului lähinnä elämän käännekohtiin: omiin tai läheisten kirkollisiin toimituksiin.

Karin Jarnkvist käsitteli tätä tutkielmani aihetta väitöskirjansa yhtenä osaluueena. Tämän Ruotsissa tehdyn tutkimuksen tulokset ovat melko hyvin verrattavissa omiin tutkimustuloksiini. Jarnkvistin otannassa oli kuitenkin mukana myös siviilivihkimisen valinnoita, ja kirkollisesti vihittyjen haastateltujen määrä oli huomattavasti pienempi kuin omassa tutkielmassani (Jarnkvistilla neljä, tässä 24). Kuitenkin molemmissa tuloksissa esiintyy samankaltaisia kirkollisen vihkimisen valitsemisen syitä. Jarnkvistin tuloksista esiin nousee ainakin positiivinen suhde kirkkoon ja erityisesti sen työntekijöihin.¹⁴⁹ Vihkipapin merkitys oli molemmissa tutkimuksissa suuri: papin toivotaan tekevän tilaisuudesta ja erityisesti vihkipuheesta henkilökohtaisen. Jarnkvistin aineistosta nousi esille myös se, että kirkko ja yksityinen usko erotetaan toisistaan.¹⁵⁰ Myös perinteisiin liittyen tuloksemme vastaavat hyvin toisiaan. Jarnkvistin tuloksissa näyttäytyy tärkeänä valintaperusteena se, että sukulaiset ja ystävätkin ovat vihitty kirkossa. Samoin painoarvoa annettiin sille, että kirkollinen vihkiminen on osa

---

¹⁴⁷ Bruce 2011, 56.

¹⁴⁸ Pollack & Pickel 2008, 191.

¹⁴⁹ Jarnkvist 2011, 118–119.

¹⁵⁰ Jarnkvist 2000, 120.

ruotsalaista kulttuuria.¹⁵¹ Näistä varsinkin jälkimmäinen on hyvin verrattavissa omiin tuloksiini: muutama vastaajistani näki kirkkohäät tärkeänä osana suomalaista kulttuuria. Suvun ja ystävien kokemukset eivät suoranaisesti nousseet esille oman tutkielmani aineistosta, mutta sen sijaan kirkollisen vihkimisen kuvailtiin olevan tärkeä jatkuvuuden ja ikaikaisuuden tunteiden takia. Jarnkvistin tutkimuksessa tuli esille myös niitä perusteluja, jotka omassa tutkielmassani luokittelin *Tunteisiin liittyviin syihin*. Kirkollisen vihkimisen kuvailtiin olevan romanttinen, juhlallinen ja kaunis tilaisuus. Parit hakivat kirkosta oikeanlaista ilmapiiriä ja tunnetta. Myös tunteelliset muistot kirkosta mainittiin Jarnkvistin tekemissä haastatteluissa.¹⁵² Näitä juuri samoja asioita nousi esille tämänkin tutkielman aineistossa. Neljäs tema, johon Jarnkvist oli sijoittanut vihkimuodon valitsemisen syitä, oli vihkitilaisuuden toivottu koko. Kirkollisesti vihityistä moni toivoi suurempaa vihkimistä kuin siviilivihkimisen valinneet.¹⁵³ Tämäkin syy nousi esille tässä tutkielmassa. Pienellä osalla vastaajista yksi syy valita kirkollinen vihkiminen oli se, että kirkkoon voisi kutsua paljon vieraita ja sinne kaikki läheiset mahtuisivat todistamaan avioliiton solmimista. Jarnkvistin väitöskirjan ja tämän tutkielman vertailu kertoo siitä, että Suomen ja Ruotsin tilanteet kirkollisen vihkimisen suhteen ovat samanlaisia ainakin osittain. Suurin ero on siinä, että Jarnkvistin aineistosta uskonnolliset syyt eivät juurikaan nousseet valintaperusteiksi. Tämä tosin voi johtua hänen tutkimuksensa aineiston koosta – niin suppeaan aineistoon tuskin kaikkia mahdollisia syitä mahtuu.

Kaiken kaikkiaan tämän tutkielman tuloksissa vahvasti näkyvinä teemoina ovat yksilöllisyys ja subjektiivisuus. Oli syy kirkollisen vihkimisen valitsemiselle mikä tahansa, on päätöksen tekeminen ollut lähes aina korostuneesti subjektiivinen, itsenäinen valinta. Tunteisiin liittyvät syyt luonnollisesti olivat henkilön itsensä tärkeiksi korottamia asioita. Tämän tutkielman perusteella myös sosiaaliset syyt nousivat selvästi subjektiivisen pohdinnan kautta. Suurin osa tällaisista perusteluista kun kohdistui esimerkiksi pappiin, jonka tulisi olla vihittävää itseään miellyttävä. Samoin myös niillä, joilla on syvä uskonnollinen vakaumus, voi tulkita olevan selkeää individualismia päätöksenteossaan: minä uskon Jumalaan, joten minulle on tärkeää saada siunaus ja kirkollinen vihkiminen. Heihinkään ei kohdistunut juurikaan ulkopuolisia paineita, esimerkiksi Jumalan

---

¹⁵¹ Jarnkvist 2000, 126.

¹⁵² Jarnkvist 2000, 134.

¹⁵³ Jarnkvist 2000, 139.

auctoriteettia. Halu kirkolliseen vihkimiseen nousi selvästi heistä itsestään. Koska usko on heille tärkeää, haluavat he tämän elämän tärkeän hetken tapahtuvan Jumalan kasvojen edessä. Perinteiden takia kirkkohäihin päätymisessä ei myöskään ollut tulosteni perusteella kyse ulkopuolisesta painostuksesta, kuten siitä, että tämä on suvun perinne ja näin on tehtävä. Ennemminkin kyse oli siitä, että yksilö itse nostaa arvomaailmassaan perinteet ja esimerkiksi suomalaisen kulttuurin niin tärkeäksi, että haluaa itse olla osa tätä samaa jatkumoa. Tämän pro gradu -tutkielman tulokset kuvastavat siis selvästi tätä postmodernia, individualistista aikakautta, jossa ihmiset määrittävät elämänsä subjektiivisuuden kautta.

Kirkollinen vihkiminen ja siihen liittyvät kysymykset tulevat jatkossakin olemaan ajankohtaisia, kiinnostavia ja tärkeitä aiheita tutkimukselle. Muuttuneen avioliittolain ja sitä kautta mahdollistuneiden samaa sukupuolta olevien parien avioliittojen vaikutukset kirkolliseen vihkimiseen ovat kiinnostavia tulevaisuuden tutkimusaiheita. Mikä on kirkollisen avioliittoon vihkimisen tulevaisuus? Tuleeko sen suosio laskemaan entisestään, entä miten keskustelu vihkimisoikeuden säilyttämisestä tai siitä luopumisesta jatkuu? Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanta samaa sukupuolta olevien parien vihkimiseen on kiinnostava kysymys, ja tutkimusaiheita tilanteen kehittymiseen liittyen on paljon. Samoin tähän asti huimasti kiihtynyt kirkosta eroamisten määrä tulee todennäköisesti jatkossakin vaikuttamaan kirkollisten vihkimisten tilanteeseen. Kuinka paljon kirkollisen avioliittoon vihkimisen suosio tulee vielä laskemaan? Alkaako kirkollinen vihkiminen hiljalleen muuttua entistä harvinaisemmaksi, niin että jossakin vaiheessa siihen päädytään enää vahvan uskonnollisen vakaumuksen perusteella?

7 Kirjallisuusluettelo

7.1 Lähteet

Vastaukset kirjoituspyyntöön, 24 kpl. Tekijän hallussa.

Avioliittolain muutos ja kirkko. 2016.

<https://www.kirkontutkimuskeskus.fi/viz?id=53>. Viitattu 7.11.2016.

Helsingin Sanomat: "Voin istua jalkapuuassa kirkon edessä" Samaa sukupuolta olevia pariskuntia Helsingissä vihkineestä papista kantelu tuomiokapituliin. 2.3.2017.

<http://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005111458.html>. Viitattu 14.4.2017.

Hämeen Sanomat: Piispat eri mieltä vihkimisoikeuden tulevaisuudesta.

<http://www.hameensanomat.fi/uutiset/kanta-hame/311232-piispat-eri-mielta-vihkimisoikeuden-tulevaisuudesta>. 15.7.2016. Viitattu 7.11.2016.

Kirkko ja kaupunki: Vantaan Hääyö-tapahtuma rekisteröitiin tavaramerkiksi.

<https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/vantaan-haayolle-rekisteroitin-tavaramerkki>. 3.3.2017. Viitattu 14.4.2017.

Marriage and divorce statistics. Eurostat 2016.

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Marriage_and_divorce_statistics#Further_Eurostat_information. Viitattu 20.9.2016.

Solmittujen avioliittojen määrä kääntyi lievään nousuun. Tilastokeskus 2016.

http://www.stat.fi/til/ssaaty/2015/ssaaty_2015_2016-04-21_tie_001_fi.html. Viitattu 19.9.2016.

7.2 Kirjallisuus

Aldridge, Alan

2007 Religion in the Contemporary World. A Sociological Introduction. 2nd ed. Cambridge: Polity Press.

Aune, Michael B.

1996 The Subject of Ritual. Ideology and Experience in Action. – Religious and Social Ritual: Interdisciplinary Explorations. Ed. Michael B. Aune & Valerie DeMarinis. New York: State University of New York Press. 147–174.

Berger, Peter

2008 Chapter 2: Religious America, Secular Europe? – Religious America, Secular Europe? A Theme and Variations. Ed. Peter Berger, Grace Davie & Effie Fokas. Farnham: Ashgate.

- Bruce, Steve
2011 Secularization. In *Defence of an Unfashionable Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Davie, Grace
2005 *Religion in Modern Europe. A Memory Mutates*. Oxford: Oxford University Press.
- 2008 *From Believing without Belonging to Vicarious Religion. The Role of Religion in Modern Societies*. Ed. Detlef Pollack & Daniel V.A. Olson. New York & London: Routledge. 165–176.
- 2013 *The Sociology of Religion. A Critical Agenda*. 2nd. ed. Lontoo: Sage.
- Day, Abby
2011 *Believing in Belonging. Belief & Social Identity in the Modern World*. Oxford: Oxford University Press.
- Eskola, Jari
2001 Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. – Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. Juhani Aaltola & Raine Valli. Jyväskylä: PS-kustannus. 133–157.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha
1998 *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fokas, Effie
2008 *Variation One: Contrasting Histories. – Religious America, Secular Europe? A Theme and Variations*. Ed. Peter Berger, Grace Davie & Effie Fokas. Farnham: Ashgate.
- van Gennep, Arnold
1960 *The Rites of Passage*. Chicago and London: University of Chicago Press.
- Gill, Anthony
2008 *Secularization and the State. The Role Government Policy Plays in Determining Social Religiosity. – The Role of Religion in Modern Societies*. Ed. Detlef Pollack & Daniel V.A. Olson. 115–140.
- Heelas, Paul & Woodhead, Linda
2005 *The Spiritual Revolution: Why Religion Is Giving Way to Spirituality*. Oxford: Blackwell.
- Heikkinen, Hannu L.T.
2001 Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. Juhani Aaltola & Raine Valli. Jyväskylä: PS-kustannus. 116–132.

- Hervieu-Léger, Danièle
2000 Religion as a Chain of Memory. Transl. by Simon Lee. Cambridge: Polity Press.
- Järnkvist, Karin
2011 När jag gifter mig ska jag göra det på riktigt. Berättelser om barn, brudar och bröllop. Diss. Umeå universitet.
- Järvinen, Heli
2000 Samanistinen rituaali performanssina. Teatterin ja draaman tutkimuksen pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Kalliopaasi-Savela, Arja
2001 Häävieraat kasuaalijumalanpalveluksessa: tutkimus vihkitoitukseen osallistuvista häävieraista, heidän uskonnollisuudesta sekä vihkitoitukseen liittyvistä kokemuksista ja näkemyksistä jumalanpalveluksen näkökulmasta. Käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Kauppinen, Juha
2008 Takaisin kirkkoon. Tutkimus aikuisena kirkkoon liittyneistä Tampereella 1996–2006. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 104. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Ketola, Kimmo
2011 Suomalaisten uskonnollisuus. – Uskonto suomalaisten elämässä. Uskonnollinen kasvatus, moraalit, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja 9. 7–24.
2016 Luterilainen usko nykyajan Suomessa. – Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125. Kirkon tutkimuskeskus. 47–87.
- Ketola, Kimmo & Hytönen, Maarit & Salminen, Veli-Matti & Sohlberg, Jussi & Sorsa, Leena
2016 Pohdinta. – Osallistuva luterilaisuus. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2012–2015: Tutkimus kirkosta ja suomalaisista. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 125. Kirkon tutkimuskeskus. 251–262.
- Kirkkohallitus
2016 Kirkon tilastollinen vuosikirja 2015. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 49. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Knuutila, Jyrki
1990 Avioliitto oikeudellisena ja kirkollisena instituutiona Suomessa vuoteen 1629. Diss. Helsinki: Suomen Kirkkohistoriallinen Seura.
- Laine, Juhana
2017 Miksi kirkon jäsen valitsee siviilivihkimisen. Kirkkososiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

- McGuire, Meredith B.
1997 Religion. The Social Context. 4th ed. Belmont: Wadsworth.
- 2008 Lived Religion. Faith and Practice in Everyday Life. Oxford University Press.
- Moilanen, Olavi
1973 Kirkko ja kansan uskonto. Kirkon ja sen toiminnan käsittämisen erot ja toiminnasta vieraantuminen. Kirkon tutkimuslaitos Sarja A No. 19. Tampere.
- Muona, Ulla
2008 “Kirkko on kuitenkin se paikka, jossa minä sanon tahdon.”: nuorten aikuisten syyt valita kirkollinen avioliittoon vihkiminen. Kirkkososiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Niemelä, Kati
2003 Usko Jumalaan ja kirkon oppiin. – Moderni kirkkokansa. Suomalaisten uskonnollisuus uudella vuosituohannella. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. Kirkon tutkimuskeskus. 148–164.
- 2015 No longer believing in belonging: A longitudinal study of Finnish Generation Y from confirmation experience to Church-leaving. Social Compass Vol. 62, Issue 2. 172–186.
- Palmu, Harri & Salomäki, Hanna & Ketola, Kimmo & Niemelä, Kati
2012 Haastettu kirkko. Suomen evankelisluterilainen kirkko vuosina 2008–2011. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 115. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Pollack, Detlef & Pickel, Gert
2008 Religious Individualization or Secularization. An Attempt to Evaluate the Thesis of Religious Individualization in Eastern and Western Germany. – The Role of Religion in Modern Societies. Ed. Detlef Pollack & Daniel V.A. Olson. 191–220.
- Pylkkänen, Anu
1996 Giftermålsbalken I 1734 års lag. – Statens beroende av familjen. Red. av. Kevät Nousiainen & Thomas Wilhelmsson. Publikationer av institutionen för privaträtt vid Helsingfors universitet. Helsingfors: Helsingfors universitet. 7–38.
- Schechner, Richard
1988 Performance Theory. Revised and expanded edition. First published as Essays on Performance Theory. New York: Routledge.
- Sihvo, Jouko
1992 Seurakunta elämän käännekohdissa. Helsinki: Kirjaneliö.

Steinby, Liisa

2009 Kertomuksen tiedollinen ulottuvuus. – Näkökulmia kertomuksen tutkimukseen. Toim. Samuli Hägg, Markku Lehtimäki & Liisa Steinby. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 238–281.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli

2004 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Uusitalo, Hannu

1991 Tiede, tutkimus ja tutkielma. Porvoo: WSOY.

Vilenius, Eila

1997 Kirkolliset toimitukset palveluna. Seurakuntalaisten palvelunlaatuodotusten toteutuminen kasteen, avioliittoon vihkimisen ja hautaan siunaamisen yhteydessä. Kirkon tutkimuskeskus. Sarja A Nro 71. Diss. Helsinki.

8 Liitteet

8.1 Kirjoituspyyntö

Hei!

Teen kirkkososiologian pro gradu -tutkielmaa Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa. Tarkoitukseni on tutkia, minkä syiden takia valitaan kirkollinen vihkiminen. Jos siis sinut lähivuosina on vihitty tai vihitään kirkollisesti, olisin kiitollinen, jos voisit vastata kirjoituspyyntööni!

Kirjoituksesi saa olla vapaamuotoinen, mutta toivoisin ainakin seuraaviin kysymyksiin vastausta. Miksi päädyitte nimenomaan kirkolliseen vihkimiseen? Oliko valinta selvä vai vaatikko se pohdintaa? Mitkä asiat vaikuttivat valintaan? Millainen suhde sinulla on/on ollut kirkkoon ja seurakuntaan? Kuinka aktiivisesti olet osallistunut kirkon toimintaan? Millainen elämäntilanteesi on/oli naimisiinmenon hetkellä? Oletko ollut aiemmin naimisissa? Mikä on/oli mielestäsi tärkeintä vihkitöimituksessa?

Taustatiedoiksi voisit kertoa ikäsi, sukupuolesi, koulutustaustasi ja asuinseutusi. Toivoisin sekä miesten että naisten vastauksia, ja kaiken ikäisten kirjoitukset ovat erittäin tervetulleita. Käsittelen vastaukset luottamuksellisesti, eikä yksittäistä henkilöä voida tunnistaa tutkielmasta.

Vapaamuotoiset kirjoitukset voi lähettää osoitteeseen jenni.pihajoki (at) helsinki.fi.

Kiitos jo etukäteen!

Jenni Pihajoki